Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«С В Е Т») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 1 апрель, 1978 шу. ● № 39 (5861). ● Мах 2 кеп.

ГОРОДАШИ ЮРТАШИ ХОЗЕИ ЦIЕНЕИ ХИЛИЙТА

ИттлагIча пятилетка кхоалагIча шера бIаьсти яьннай. Кхашкара балхаш дечар санна дукха гIулакхаш де дезаш ба городашка, юрташка, поселкашка, станицашка баха нах. Цар дIайогIа еза дукха гаьнаш, кIотаргаш, зизаш, улицаш, майдаш, паркаш, скверaш, бешамаш цхьалхаяха еза.

ХIара шер-шера тоалуш а хозлуш а йоагIа вай республикера городаши нах баха кхыйола моттигаши. Хьалдеш да наха чубаха цIенош, школаш, больницаш, бытовой гIулакхаш ду предприятеш, тикаш. Юрташ городашта тараласташ йоагIа.

Халкъа депутатий моттигашкара Советаш, цар исполкомаш, бахача наха тIа-тIа хьинарегIа дакъа а лоацаш, дукхагIа йоакхо е яьннай нах баха моттигаш, гонахьара Iалам хозагIа, цIенагIа хилийтара, къаьстта сихлу уж балхаш бIаьсти дIайха денош ухача хана. Цу ханна дикагIа бIаргагу нах баха моттигаш цхьалхаяхара диниза дисар, кхы тIа а де дезар.

Берригача мехка а санна Нохч-ГIалгIайчен городашкен юрташкен оамал а хинна дIаэттад берригa нах ара а баьле деш дола субботникаш. ТIехьарча хана дика вIаштIехьдаьха, дукха балхаш деш чакхдувл уж. Цу хана улицаш, майдаш, цIенопта гонахьара моттигаш, ковнаш цIенду, гаьнаш дIайогI. Городашкен юрташкен тIатIа дукхагIа хул гаьнаш, клумбаш, асфальт йилла тротуараш, кIир теха, басар хьекха хоздаь цIенош, карташ.

Нах баха, предприятешта, организацешта гонахьара моттигаш цIеня хилийтар боахамий, халкъа депутатий моттигерча Советий исполкомий, бахача берригача наьха юкъара гIулакх да. Из гIулакх ишта долга кхетадерголаш бехктокхамерча гIулакхаш тIара нах хьалкхебеча партийни организацеша дер геттара нийса да. Бакъда эггара доккхагIа дакъа кхоач укхаза моттигерча Советашка. Уж я цу балхашта керте отта, средстваш а нах а вIашагIтоха езараш. Цу хьакъехьа хьоккам эца мегаргболаш, дика вIаштIехьбаьккха болх беш кIезига Советаш яц вай республике. Масала, хьаэцаргья вай Гудермесски районера халкъа депутатий Суворов-Юрта юрта Совет. Исполкомо дукха уйла тIаухийт бахача наха гIулакх деш йола предприятеш дукхагIа хилийтара, юрт хозъеш тоаяра. Укхаза цу гIулакха юкъеоз юрта общественность, хьинаре дакъа лоац депутаташа. Дукха ха йоацаш Суворов-Юрта юрта Совета 1977 шера лелаьйча юртийн поселковни Советий Ерригроссийски социалистически яхье доккхий толамаш дахарах еннай РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-и карара кара тела ЦIе байракх.

Нах баха моттигаш тоаяра, хозъяра, цу хьакъехьа харжархоша денна наказаш кхоачашдара хаддаиза теркам тIаухийт Надтеречни района юртий Советаша, Ассиновски станични, Гехински Харачоевски юртий, Новогрозненски поселкови Советаша. Уж дешаш даим шоай тIахьожама кIал лоаттаду цигарча партийни организацеша.

Бакъда массанахьа а дац гIулакхаш ишта. Цхьайолча городашкарен юрташкарен улицаш, ковнаш бIарг хьоасташ дац. Город Грозне цхьайола улицаш, наькъаши тротуараши цхьаццайолча моттигашка цIенъеш яц. Къаьстта бIеха хул автобусаш сецача моттигашка, тикашта хьалхашка, керда объекташ хьалъеча гонахьа. Дукха улицаш я арахьара электрически сердал йоацаш. Грозненски района Новый-Юрта юххе гIолла хьалбодача наькъа йисте хьа а кхухьаш Iанна Iоувттадаь кхои нувхаши йоагаеш эттача кIурах садаккха йиш яц юрта бахача наьха а дIа-юха болхарий а. Уж тайпа масалаш кхы а доаладе йиш я.

Де торо мелдар дац Назрановски, Малгобекски, Сунженски районашка юрташ цIенъяра, хозъяра, санитарни хьал тоадара, дукхагIа гаьнаш дIайогIара, хIаьта дIаегIараш лораяра.

Нохч-ГIалгIайчене хIара шу ме доал дукхагIа теркам тIаухийт бахача наха дика кийчдаь цIенош хьалдара. Бакъда цу цхьан ханна кIезига йоакхо ю царна гонахьара моттигаш хозъяра. Моттигерча Советаша гIирсаш хьалдерашкара доаггIача тайпара хьадехац из гIулакх.

Городашкен юрташкен дукха ба шоаш, баха моттигаш цIенеи хозеи хилийтарах дог лазаш, инициатива гойташ бола нах. Шоашта улицаш тоае хьахьожадаь ахча дерригa а дIадахийтарал совгIа шоай кулгашца а дукха балхаш ду цар. Моттигерча Советаша цу наьха болх хьаькъалца вIаштIехьбаккха, царна эша гIо де деза.

Берригa мохк санна 22 апреле Ерригсоюзни ленински субботник чакхдаккха кийчлуш ба вай республика къахьегамхой а. Цу дийнахьа предприятешка тIагIертта болх барал совгIа чIоагIа къахьега лерхI городаши юрташи цIенъеш, хозъеш. Цхьабакъда декхар сенах латт аьлча, из латт 22 апрель хьатIакхачарга а па хьежаш, хIанзе а уж балхаш дара нах оарцагIбахарах. ХIана аьлча мел дукха болх бича а цхьан дийнахьа дерригa де дезар даь варгвац. Цу даькъе хьоккам эца мегаргба «цIе шоатта» хьатIакхачалехьа городе кхайкабаь месячник дIахьош кхо субботник де лаьрхIача Грознерча Ленински районагара.

Цхьаькха цхьа гIулакх да боккха лоархIам болаш. Нах баха моттигаш тоаеш хозъяра хьакъехьа городийи юртийи Советаша даь соцамаш кхоачаш мишта ду, городашкеи юрташкеи санитарни нормаш мишта лелаю чIоагIагIа тIахьожам лоаттабе беза. Цу хьакъехьа доаггIар хьадеха деза коммунальни организацешкара, санитарни тIахьожам лоаттабечаргара, предприятейи учрежденейи кулгалхошкара, хIара сагагара.

ЦIенъяь, хозъяь дIаоттаергья вай республикера хIара город, хIара юрт, нах бахаш мел йола моттигаш!

Ишта накъагIоргда вай дерригача дунен пролетариата баьчча, сийлахь-воккха В. И. Ленин ваь 108 шу дизаран дунен халкъий барт-цхьоагIон денна — 1-ча Майнен.

ДIадахача шера баьча балха итогаш йича Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене СМУ-7 гIишлонхоша. Ишттa дика къа а хьегаш хIара бетта плани тIаийца социалистически декхараши тIехкхоачашдеш хьабоагIа уж укх шера а. Цар доахача къахьегама толамашта юкъе дизза дакъа лоац гIишлошъеча цхьоалагIча участка коллективо. Цо хьалъеш я А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводера Г-39—40 йола установка. Укхаза генподрядчика а ерригача подрядни а организацеша дс мел деза балхаш чакхдаьннад. Диспетчерски, мехкдаьтта дIакъестадеш йола пункт, нийшкий блок болхлой комиссе дIаийцаь. Укх деношка болх бе йолаялийта кийчъеш я из установка.

Из лоархIаме гIишлю хьалъеча хьинаре къа а хьегаш башха-дика толамаш дахарца белгалъяьнна я цхьоалагIча участка коллектив. ГIишлон-монтажни балхаш дара хьалхарча квартала план 110 процент кхоачашъяьй участка гIишлонхоша. ПланагIа лаьрхIачул совгIа даьд эзараш сомий маьха гIишлон-монтажни балхаш.

В. И. Ленин ваь 108 шу дузача цIей сийна укх шера 22 апреле хулача Ерригсоюзни коммунистически субботнике цаI санна массава а балха араваьла дош деннад гIишлонхоша. Кхыча деношкарчул хьинарегIа къа а хьегаш, шоай сменин нормаш 125 — 130 процент кхоачашъе лекхараш тIаийцад цар. 22 апреле участка коллективо кхоачашдергда 2700 сомa маьха гIишлон-монтажни балхаш.

Участка бригадашта юкъе дикагIа лоархIачарех цаI я Къахьегама Шеча Байракха ордена кавалер Сабиров Увайс керте латта бетонщикий бригада. Цига шоай новкъосташта хьоакхам телаш къахьегаш ба гIишлонхой Курбанова Зайнап, Бакиева Хьава, Батаева Рукъет, Сулимова Макка, кхыбараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьарвар) бригадир У. Сабиров бригадерча гIишлонхошца дагавоалаш ва дIахо кхы а болх тоабара.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЦIей дезде кийчлу

Укх шера 17 апреле 60 шу дуз вай мехкарча пожарни охрана. Цу шерашка дукха дика хIамаш карагIдийннад цунна. Пожарникаша къаьстта чIоагIа деналла къонахчала гойтар Сийлахь-боккха Даймехка тIом лаьттача шерашка.

Вай республикерча пожарни охрана управлене шоай дезача цIей сийна дукха мероприятеш белгалъяьй цIи йоалаш нийслу моттигаш кIезигъяра. Занятеш ергья ший лоIамерча пожарни дружинашца, пожарни-техминума конкурсаш а хургья. ЦIераш ювлаш нийслу моттигаш кIезигагIа нийсъялийтара хетадаьча хьажарий-конкурсий итогаш а еш, къестаеш я цу даькъе дикагIа болх вIаштIехьбаьккха йола цехаш, кийчъеш я юххьанцарча инструктажа кабинеташ, социалистически яхь йоаржаяьй ший лоIамерча пожарни дружинаша; ишттa кхьйола мероприятеш чакхъяьхай.

Х. ДАДАЕВ.

22 апреле — коммунистически субботник

ТIАТЕIIА КИЙЧО ЕШ БА

В. И. Ленин ваь 108 шу дизара сийна укх шера 11 апреле Ерригсоюзни коммунистически субботник чакхдаккхара Москверча хьалхалаттача предприятешкарча болхлой инициатива дег тIара къоабалъеш хьал а лаьца, цу дийнахьа дергдола балхаш белгалдоахаш, тIатеIIа кийчо еш ба тха совхоза къахьегамхой.

— Субботник хургдолча дийнахьа тха шофераша дош лу кходаьча доагорца болх беш заданел совгIа 15 процент мухь дIа-хьа бахьа, — аьлар «цIеча шоаттдена» хетаяь хиннача митинге автогаража заведующе Добриев Зяудина.

Механизатораша кхашка болх бергба дIайийнача культураштa Iунал деш кердараш дIаювш. ХIаьта МТФ, СТФ, мехмастерски, контора болхлоша къахьегаргда керда гаьнаш дIайогIаш, помещенеш, ковнаш цIендаш, и. дI.

Субботнике дакъа лоацаш хургва 400 совгIа саг. Болх бе лерхI эзар сома маьхa. Цу дийнахьа даьккха дерриг ахча иттлагIча пятилетка фонде дIачулургда.

С. ТЕМИРОВ.

КЪАХЬЕГАМА ЦIЕЙ

22 апреле В. И. Ленин ваь 108 шу дизара сийна Ерригсоюзни коммунистически субботник де аьнна москвичаша баь тIахьехам раьза хиина хьаллаьцаб «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене жилищно-коммунальни управлене болхлоша. Ялх домоуправленей кхаь ремонтни группа, оранжерейни боахама, наькъа отдела коллективаша, кхыча службаша хьинаре къахьега лаьрхIад цу дийнахьа. Субботнике араваргва бархI бIаь болхло, кхо бIаь совгIа квартирашка ваха саг.

Коммунальникаша дIайогIаргья кхо эзар гаргга ган кIотарги, ялх эзар гаьна гонахьара лаьтта а аьхка кIир тохаргья, итт эзар метр бардюраштa тоа а даь кIир тохаргья, 12 эзар квадратни метр нувхех цIенъергья, В. И. Ленина цIерагIча культуран салаIарен парке фонтана юхе беседка ергья, доккхача кхаь цIен арахьа кIир тохаргья, ишттa балхаш дергда г. Грозный цIенъеча.

Де мел дезар белгалдаьд

Субботник дара чуйнна кийчлуш я академика М. Д. Миллионщикова цIерагIа йола мехкдаьтта институт. Ерригача студенчески групашка чакхъювл комсомольски собранеш. Субботник чакхдаккхара лаьрххIа штаб вIашагIъеллай укхаза, це мел дезар белгалдаьд.

22 апреле болх беш хургба берригa студенташ, преподавателаш, института кхыбола болхлой. Цу дийнахьа балха араваргва виъ эзарнел совгIа саг.

Дешара корпусашта гонахьара моттигаш, Лермонтовен Чеховен цIерагIа йола скверaш, улицаш цIенъергья цар, керда гаьнаш дIайогIаргья.

Ф. ОНОПКО.

ПЯТИЛЕТКА ФОНДЕ—680 СОМ

«Шеча шоаттдийнахьа» хьинаре къахьега лаьрхIад Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене СМУ-7 коллективо.

Цу дийнахьа балха араваргва 470 саг, — йоах СМУ парторганизаце секретара Л. А. Козловас. Царех дукхагIчар дакъа лоацаргда В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ-е АВТ, ЭЛОУ установкаш, А. Шерипова цIерагIча ГНПЗ «Г-39-40» яха установка хьалъеча, Грозненски аьшкбетонни конструкцей завода реконструкци еча. 22 апреле 8,1 эзар сома маьха балхаш де дош деннад гIишлошъераша, хIаьта пятилетка фонде дIачулургда 680 сом.

ЦУ ДИЙНАХЬА БОЛХ ДИКА БЕРГБА

ИттлагIча пятилетка кхоалагIча шера дика къахьегаш хьайоагIа «Гидромеханизация» треста Грозненски специализировании управлени. Укх деношка къаьстта хьинаре болх бу А. Рогожини мастер И. Карпенкои керте латтача Червленски земснаряда бригадо. Республика гIишлонашта гIум лоаттаю цо. Коммунистически субботник хула ди овсаре къахьегарца белгалдаккха аьнна ерригa коллектив тIахьийхай цу бригадас. Субботнике араваргва 450 саг, пятилетка фонде дIахьожадергда 500 сом.

Ф. МАЯКОВСКИЙ.

ДИКАЧА ХЬУВКЪАМА ЛАРД

Кхашкара лоа дIадоаллаше а лаьтта Iайна тIоадал макха баьккха соца а яь бIаьстан юххье юв культураш дIае болабелар Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза механизатораш, кхаш леладераш.

Лоацача хана бIаь гектара тIа дIайийна яьккхар горох, 166 гектара тIа кен, мошача доакъара лаьрхIа 105 гектара тIа кенаца цхьана горох. ДIадийна дерригa фу цхьоалагIчеи шоллагIчеи класса кондици йолаш дар.

Укх деношка шекара свекла дIае йоляьй совхоза механизатораша. ХIанзале цу культуро дIалаьцад дукха хIама ца эшаш 50 гектар лаьтта. ХIаьта ерригаш а 270 гектара тIа лелаергья шекара свекла цу боахаме.

Доккхийи бехктокхамеи декхараш латт укх шера из культура кхееш хургболчарна хьалхашка. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп луш цар дош делар план 220 йолаш хIара гектара тIара 270 центнер чуя.

Денна дош кхоачашделга шекара свекла йоаггIача бесса дIаерах тийша долга кхета а деш, шоаш хьадер ма-хулла дикагIа де гIерташ къахьег механизатораша. ХIаьта къаьстта хьинаре болх бу коммуниста Абдулвахабов Минте кулгалдеча бригадо. Масала, цу бригадерча механизатораша Бахаев ХIаронеи Хасанов ИбрахIимеи хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 160 — 180 процент кхоачашъю балха нормаш. Царел дукха тIехьа ца бусаш къахьег цхьоалагIча бригадерча Зузуев Халадеи Хаджиев ТIаусеи.

ТIатеIIа кийчдеш да цу боахаме хьажкIаш дIаера лаьтта а. ХIара гектара тIа юкъера лаьрхIача 30 топи кхоачийташ органически удобренешца хьаьндаьча лаьтта тIеххьара культиваци чакхйоаккхаш ба из культура кхееш хургйолча Октябрьски революце, Къахьегама Шеча Байракха ордений кавалера Хачароев Ахьмада кулгалдеча мехотрядера механизатораш.

Х. МАГОМЕТОВ.

КХАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ЙОАКХО

Гурахьа дIадийнача ялата лерттIа Iунал ду Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза кхаш леладераша. Дерригa а 2550 гектара тIа да из. ХIара гектара тIа 1,5 центнер минеральни удобренеш тоссаш подкормка а яь, хIанз хий дуллаш ба уж. Листа, низ болаш тIадаьннад ялат. ХIаьта укх шера механизатораша лерхI хIара гектара тIара 25 центнер ялат чуэца, план 22 йолча. Ялат кхедара дIахо а хIанз санна йоакхо йой лаьрхIар кхоачашде вIаштIехьдаргда цар.

Агротехнически лоацача хана дIайийна баьлар укхаза бIаьстан юххье юв культураш. Ишттa, 100 гектар горох, 100 гектар кен, 180 гектар кенаца цхьана горох.

Укх шера 650 гектара тIа шекара свеклаш, 706 гектара тIа хьажкIаш дIае еза я цу боахаме. Уж культураш дIаера сихбенна лаьтта кийчдеш ба механизатораш.

М. ЦУРОВ.

ЕРРИГАЧА ТОРОНЕХ ПАЙДА ЭЦА!

«Грознефтеоргсинтез» объединене партийно-боахама актива совещани

Укх шера 26—30 марта вай республике хилар КПСС ЦК член, СССР мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттахимически промышленноста министр В. С. Фёдоров. Министерства бехктокхамерча кхыча болхлошца министра заместителашца Л. А. Бычковца, А. Г. Мурадянаца, проектированеи капитальни гIишлонийи управлене начальникаца Ю. М. Сиваковца, «Спецнефтехиммаш» Ерригсоюзни производственни объединене начальникаца В. С. Дуровца цхьана из хилар В. И. Ленина цIерагIча, А. Шерипова цIерагIча, Н. Анисимова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводашка, СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически заводе, «Грозгипронефтехим», ГрозНИИ институташка, предприятей партийни боахамеи кулгалхошца, Iилман болхлошца къамаьлаш дир.

Самардийнахьа, 30 марта, КПСС обкоме хилар республика партийни боахамеи кулгалхоша дакъа а лоацаш «Грознефтеоргсинтез» объединене партийно-боахама актива совещани. Цига къоастадир г. Грозне мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттахимически предприятей балха тIа саготагIа дола дешаш, КПСС ЦК октябрьскии декабрьскии (1977 ш.) Пленумий решенеш тIара, цига парте ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьлаш тIара, КПСС XXV съезда решенеш тIара хьадоагIа декхараш. Теркам тIабахийтар 1978 шера а бIарчачa пятилетка а паччахьалкхен плани тIаийца декхараши кхоачашдара объединене партийни организацейи къахьегача коллективайи дерригa низаш тIадахийтанза даргдоацаш хилара.

«Грознефтеоргсинтез» объединене балхах хоам бир объединене генеральни директора **Л. А. Шипова.** Къоастадеш хинна дешаш дувцача дакъа лаьцар КПСС Заводской райкома шоллагIча секретара **В. А. Куценкос,** В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода воккхагIча оператора **Н. И. Ведерникова,** А. Шерипова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода директора **С. Н. Хаджиева,** СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода № 7 йолча цеха начальника **В. П. Шагаева,** А. Шерипова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода № 6 йолча цеха воккхагIча приборнста **А. В. Гордеева,** Н. Анисимова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода директора **В. З. Мельниченкос.**

ДIаьха къамаьл дир СССР мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттахимически промышленноста министра **В. С. Федорова.** Грозне къахьегамхошка дег тIара моаршал делар цо 1977 шера даьха толамаш белгалдеш города КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх яларца, керда къахьегама толамаш дахар лов сона аьлар.

Цул тIехьагIа министра дийцар «Грознефтеоргсинтез» объединене балха тIара къоастаданза дола декхараш. Объединенеи цун подразделенейи кулгалхошта критика йир цо цхьайола мехкдаьтта продукташ хьаяра план цар кхоачаш ца ярах. Хан-ханнахьа йиц болх беча оборудоване е еза капитальни предупредительни ремонташ. Керда производственни мощносташ болх бе йолаялийтара ханаш тIехьайоах. Цхьайолча предприятешка, къаьстта А. Шерипова цIерагIча заводе установкаши оборудовании лелаеча йоагIаш йола порядок яц.

Министра теркам тIабахийтар заводаштеи бIаргччачa объединенеи доал дара системa дIахо эргайоахаш тоае езаш, технически производственни проблемаш сихха къоастае езаш, боахама кулгалхойи Iилма-тохкамеи проектни организацей кулгалхойи вIаши цхьана гIулакхаш леладеш хургбола хьал хьакхолла дезаш хилара.

Нов. Федорова оттадир Грозне мехкдаьтта чакхдоахеи мехкдаьттахимически промышленность дIахо дегIайоалаяра декхараш.

Совещани чакхйоалаш къамаьл дир КПСС обкома хьалхарча секретара **А. В. Власова.** Цо белгалдир, «Грознефтеоргсинтез» объединенена хьалхашка латта декхараш кхоачашдар дукхагIча даькъе партийни боахамеи кулгалдарах, тIадиллача гIулакхага нах хьажарах тийша долга. Кулгалдеча кадрашкара хьадеха доагIар кхы а чIоагIагIа хьадеха деза, ерригача участкашка лакха эффективности балха дикали бахьан лоаттабу къовсам чIоагIбе беза. ХIара производственни подразделене болх мишта лел критически хьажа деза, йолаш йола халонаш эшаяра чакхдаха деза хьадда гIулакхаш белгалде деза, хьалхашка оттадаь декхараш, 19/8 шера а бIарччачa пятилетка а паччахьалкхен планаш толаме кхоачашъелга берригаш а хьаштдолаш хургбола хьалаш оттаде деза хIара коллективе.

Нов. Власова аьлар, «Грознефтеоргсинтез» объединене хьашташта министерства уйла тIаяхийтаро республика мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттахимически промышленноста чура торонаш оарцагIъяха, эффективности балха дикали айе торо лургья, аьнна.

Совещане балха дакъа лоацаш хилар КПСС обкома секретараши бюро членаши.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МАШИННАЬКЪАХОЙ ШКОЛАЙ БОЛХЛОШТА РСФСР ШКОЛА ЗАСЛУЖЕННИ ХЬЕХАРХО ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА,

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Халкъа дешара даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувларах РСФСР школа **заслуженни хьехархо яха сийлен цIи** лойла:

1. **Притчина** Татьяна Степановнана — Къилбаседа-Кавказа машиннаькъа Гудермес станце № 107 йолча юкъарча дешара юкъерча школа хьехархочоа.
2. **Штох** Инна Викторовнана — Къилбаседа-Кавказа машиннаькъа Гудермес станце № 116 йолча юкъарча дешара юкъерча школа хьехархочоа.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1978 шу, 29 март.

«КОСМОС-999» НИКЪ БЕШ Я

1978 шера 30 марта Советски Союзе урагIа яхийтай «Космос-999» яха аргIанара Лаьттан искусственни спутник.

Спутника тIа оттаяй космически арешашка дIахо тохкамаш дара лаьрхIа йола Iилман аппаратура. Координационно-вычислительни центре хьаькхаьча информацена тохкамаш ду.

(ТАСС).

«МАЛГОБЕКСКИЙ» СОВХОЗЕРА ЛОАЦЦА ХОАМАШ

Комсаш кхееш, уж чуэцаш къахьегаргдолча нахаца бетта семинар хилар «Малгобекский» совхозе. Цига дакъа лоацаш хинна 86 саг Iомавир комсаш лаьтта кIалара хьамукъаяха, уж яIа, шпалерах хьалъехка, кхыдола Iунал де.

Семинаре лекцеш ешаш, беседаш еш дакъа лаьцар совхоза керттерча специалисташа М. А. Долтмурзиева, С. З. Картоева, Л. А. Демильханова, А. М. Котиева, Б. И. Арчакова, М. Х. Хаматханова, А. Г. Эрсеноева.

* * *

Шеррача профила механизатораш хьалкхебара вIашагIъехка курсаш я тха боахаме болх беш. Совхозе къа а хьегаш цига дешаш ва 44 саг. Курсашта кулгалду йоккха опыт йолча механико Атаев Iалаудина Ахьмада.

МаIача нахаца цхьана механизатора говзал караерзаеш ба укхаза кхалнах: комсаш лелаеча бригадай бригадираш Гарданова Халипати Коригова Маккеи, хьакхарч лелаеш йола Нножаева Таисия, болхло Горбакова Марем.

Дика вIаштIехьдаьхад курсашка дакъа лоацаш болчар дешара хьалаш. Укхаза я хьокхама пособеш, практически занятеш яра кабинет, кхыдар.

* * *

Дика кийчо яь дIадоладир тха совхоза механизатораша бIаьстан кхашкара балхаш. Лоа дIадоаллаше а лаьтта Iайна тIоадал соцаяр дукха макхаш даьхар ворхI агрегатаца. Цига къаьстта дика къахьийгар трактористаша Халухаев Мовле, Алероев Вахас, Энгиноев Ахьъяда. Норма 34 йолаш, дийнахьа юкъера лаьрхIача 45 гектара тIа тIоадал соцае кхоавора царех хIаравар. Ишттa хьинаре болх бир зяба аьха хинна лаьтта юха оахаш хиннача механизатораша: Исаев Хьусена а, Бельтоев Ахьъяда а, Хаматханов Хьусена а, Кагерманов Амаде а.

ХIанз бIаьстан юххье юв тайп-тайпара культураш дIаювш ба кхаш леладераш.

Шерра даьржад балхаш комсий бешамашка а. ХIанз лаьтта кIалара комсий кIотаргаш хьамукъайоахаш къахьегаш ба нах. Из болх лаьрххIа кийчъяьча ялх агрегатаца бу.

РСФСР кердача Конституце проекто хьинар айдаьча совхоза кхаш, комсаш лелаераша хIанз берригa шоай теркам бIаьсти ду балхаш дикагIйолча агротехнически ханашка чакхдахара тIаберзабаьб.

С. ТЕМИРХАНОВ,
«Малгобекский» совхоза къахьегам лорабареи кхерамзлеи техникаи инженер.

ШКОЛА БОЛХ ЗАМО ДIА МА-ДЕХХА ВIАШТIЕХЬБАККХА

Оаха хьалхагIа хоам баь ма-хиллара, 27-ча марта Грозне хилар республика хьехархой V съезд. Съезде «Юкъардешара школашка дешархошта хьехилга, кхетам лулген уж къахьега кийчбелген эргадоахаш дIахо тоадарах» болча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцам кхоачашбара даькъерча республика просвещене болхлой декхарех» доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министра М. У. УМАРОВА.

— Вай Даьхен сий долча летописа, хIара советски сага биографена юкъе белггала йоккха моттиг дIалаьцар 1977-ча юбилейни шеро, СССР керда Конституци тIаийцача шеро, — аьлар М. У. Умарова. Халкъа образоване болхлоша иттлагIча пятилетка кхоалагIа шу дIадоладаьд партен Советски правительстван школа, советски хьехархочун еча йоакхоно деган ураоттадеш.

«Юкъарча дешара школашка дешархошта хьехилга, кхетам лулген уж къахьега кийчоелген эргадоахаш дIахо тоадарах», «Юкъерча дешара школаи дешархошиа мах боацаш учебникаш леладарга довларах» яха КПСС ЦК, СССР Министрии Совета соцамаш, «СССР халкъа хьехархо» яха сийдола цIи оттаярах» дола СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указ — къаьгга дола тешалаш да Советий мехка образовани цуи вахарах дIакъоастаде йиш йоаца дакъа хилара. Кагирхошта дешар хьехилген кхетам лулген дIахо а тоадаро торо лу керда коммунистически общество хьалъелга сихде.

«Хьехархой эскаро шийна хьалхашка геттара доккхий просветительски декхараш оттаде а эггара хьалха социалистически просвещене керттера эскар хинна ше дIаотта а деза, — яьхад В. И. Ленина 1918-ча шера хьехархой-интернационалистий Ерригроссийски съезде.

Цу хана денз дIадахар советски халкъа турпала къовсамах хьалдиза, хьинареча къахьегамо сийлахь-йоккхий коталонаш яьхийта дукха шераш. «Цунга кхачара эшаш хиннараш, социалима гIулакха мутIахьа бола, дешар-йоазув ховш, образовани йолащ бола нах бар. Iовха мел дийзарашта юкъе вай сийленца чакхдаьннадале, эггара хьалха из хиннад цу тайпара бола нах, цу тайпара йола кадраш мехко хьалкхеярах. Из советски школана карагIдаьнна доккха хIама да», — аьлар Л. И. Брежнева 1968-ча шера хьехархой Еррисоюзни съезде ше къамаьл деш.

Итт шу гаргга ха я хIара педагога а беррига мехка а вахаре йоккха событи хинна из съезд чакхъяьнна. ХIаьта укх шера июне беррига мехка хьехархой юха а вIашагIкхетаргба школа балхах болча соцамо къоастадаь дола дегIаенача социалима хьалашкара школа декхараш дувца.

Цар лоархIамо декхарийла ву республике чIоагIъенна дIаэтта йола дешархошта дешар хьехарен кхетам баларен практика яшха. Тахан республике я 260 эзар совгIа дешархо вола 483 школа. Укх тIеххьарча итт шера вайцига хьалъяьи 83500 совгIа моттиг йола керда школьни помещенеш. Дешар хьехара эшаш йола гойтара пособеш, технически кечалаш эцаран школаш инвентараца Iалашъяран дIадахийтад 19 миллион сом ахча. 70 процент совгIа йола школаш дешар хьехара кабинетни системага яьннай. Республике керттерча даькъе чакхдаьккха даьннад ала мегаргда массанешта юкъара юкъера дешар хьехарга довлар. ХIанз соакха бархI класс чакхъяьккхарех 99 процент совгIа бараш дIахо дешаш ба.

Юкъерча дешаро керда торонаш хьаелл саг массе оагIорахьара дегIавоалавара. Цхьабакъда цунга кхача йиш яц хIара саг хIама хьакколлача къахьегама юкъе хьинаре дакъа лоацаш ца хуле. Цудухьа педагогически коллективай, школай партийни, профсоюзни, комсомольски организацей керттера декхар да дешархой къахьегам безаш, царех хIаравар сага политически сакхетама, нравственни хозала боарам бустар къахьегам болга кхетадеш хьалкхевар.

Республика школашка Iоаяьй дешархой къахьега Iомабаран царна къахьегама кхетам баларан хоадам боллаш йола опыт. ХIанз хIара школе къоастаяьй дешархой къахьегамга кийчбара профиль. Соахка юкъера школаш чакхъяьхарех 4229 саго аттестатаща цхьана хьанийцар механизатора, тракториста, шофера, кхаш леладечун, баьцадаараш кхедечун удостоверенеш. ХIаьта укх дешара шера уж профессеш Iомаяь воалаш воал 158 школа 5 эзар гаргга дешархо.

ДуккагIа хулаш йоагIа промышленни предприятешкара дешара цехаш. Массехк шу да уж Гудермески локомотивни депо, Аргунски гIишлон материалийн гIишлон индустреи комбинате йола. Уж тайпа цехаш хьаяьй СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически заводе, «Электроприбор», «Мединструмент» заводашка, кхычахьа. Иштта республике болх беш я 338 дешархой производственни бригада, школай 28 хьун участок, 23 къахьегама а салаIара а комсомольско-кагирхой лагерь. Бахача наха бытовой гIулакхаш деча предприятешка хIамаш тега Iомалу бIаьи мехкарий.

Дешархой къахьега Iомабаран царна къахьегама кхетам баларан болх цIенхаштта лелабу г. Грознерча №№ 7, 6, 56 йолча, Ахкой-Мартановски № 2 ха цуьн профессиональни кий-

йолча, Троицки, Карабулакски юкъерча школашка, кхычахьа.

Цхьабакъда цуща цхьаца дешархой къахьега Iомабаран царна къахьегама кхетам баларан даькъе кхоачамбоацараш а кIезига дац республике. Цкъаза дешархой къахьега Iомабелга дуккхагIча даькъе теоретически хьисапе чакхдоахаш, хIаьта царна техника йовзийтар плакаташкеи чертежашкеи гIолла деш кIезига моттигаш нийслац. ДуккхагIча хана дешара мастерскешта лаьрхIа помещенеш ца хиларах нийслу из.

Тахан ма-йоагIа политехнически комплекс: йIайха гараж, машиноведене кабинет, теоретически занятей класс, мастерске йолча цхьаь-цхьаи школа цIи яккха йиш йолаш дац вай. 9 — 10 классай дешархошца хинна ца Iеш, кхыметтел 4 — 8 классай дешархошца а къахьегама урокаш чакхъяхара мастерскеш йоацаш 86 школа я вай.

ДIахо докладчико уж кхоачамбоацараш нийсдалара бахьанаш а царех хьадоала зе а белгал а даьккха, аьлар, мехка кхыйолча моттигий опыто хьахьекхад дешархой къахьега Iомабара пайда хьабоалаш йолча хIамаех цаI дешара-производственни комбинаташ йолга. Цар торо лу экономически пайдане а педагогически нийсса а хургдолча тайпара материальни ресурсаех, хьехархой кадраех бизза пайда а ийбеш, хIара дешархочоа професси харжа гIо де, техническии юнатскии творчество шерагIа йоаржае.

Халахете а, дегIаена промышленности юрта боахами болча вай республике хIанз а тIехь цу тайпара цхьа-цаI комбинат яц. Царех хьалхара комбинаташ хьаелла лаьрхIад дешара керда шу доалуча хана г. Грознерча Октябрьски, Старопромысловски районашка, Шелковской, Грозненски Сунженски районашка. Уж хьаеллара цхьана къахьега деза халкъа образоване органаша, партийнии советскии органаша, шеррача общественносто.

Вай республикерча ерригача юкъарча школаех 80 процент совгIа яраш юртара школаш хилар хьалха а даьккха, докладчико теркам тIабахийтар цу школашка общественно-пайдане бола къахьегам вIаштIехьбаккхара дешашта. Цо дийцар школашкарча дешархой производственни бригадай балхах, кхувш йоагIача тIехьенна коммунистически кхетам балара болча цар лоархIамах, цар материально-технически база тоаярах, совхозаша, колхозаша, производственни коллективаша царна шефство лелае езаш хиларах.

Школаца дувзаденнача моллагIча кхыдолча гIулакха тIа санна дешархой къахьега Iомабарен царна профессиональни лостам баларен ерригa система тоаелга дукххача даькъе тийша да къахьегама хьехархочох, цуи педагогически говзалахи ший болх цIена кхоачашбеш из хиларахи. 1970-ча шераца нийсдича лаккхера дешар дийша къахьегама хьехархой вайцига 16 процент тIаккхийттаб, хIаьта лаьрххIа юкъера дешар дийшараш — 19 процент. Школашка кIезига бац карагIдаьннараш а опыт а кхычарна дIаяла йиш йола къахьегама хьехархой. Царех ба Грознера Багиев, Сегеда, Слученков, Полторацкий, Горагорскера Лавренюк, Ачхой-Мартанера Саламатин, кхыбараш санна бола новкъостий.

Цхьабакъда бIарчча хьайцача, школаш къахьегама хьехархой кадрашца Iалашъяра декхар хIанз а къоастаданза да. Царех 40 процент совгIа бараш лаьрххIа дешар дешанза ба. Цудухьа хIана санна тIехь тIаноагIача хана а цар квалификаци лаккхъяра семинараш, курсаш вIашагIъехкаргья.

ХIанз цIаккха ца хиннача тайпара хьалхарча плане йоалуш латт хьехархочун балха дикал. Партен правительстван соцам тIа лакха мах баьб хьехархочун балха лоархIама, кхы а лакхагIа айдаьд цун сий. Эггара чIоагIагIа денал дарий, шоай беррига низ балха дIалуш барий дакъа да хьехархочун дар. Говзал караерзаяь бола уж нах белгала ба хьинареча къахьегамца, нравственни цIеноаца. Республика хьехархой мугIарашка кIезига бац цу тайпара бола тайп-тайпарча Iилмай хьехархой. Царех ба Грознера Э. Д. Басина, Г. А. Головина, К. И. Грачева, Ассиновски станицера И. В. Буханцов, г. Назранера Я. Д. Медов, Сунженски районерча Краснооктябрьски юртара В. А. Фаргиева, Урус-Мартановски районера А. А. Ясаев, Малгобекски районера З. Ф. Рязанова Л. И. Коттоеваи, дукха кхыбараш.

Цу хьехархой опыто хьахьокх моллагIа Iилма хьехаро нравственни кхетам бала торо лулга, моллагIа хьехархо эггара хьалха морала хьехархо волга.

ХIанз кху а къьагIа гуш да хьехархочун профессионально-педагогическии общественно-политическии функцеш вIаши айхха ювзаенна хила езилга. ТIаккха хьехархо царех лоархIалуш хулга эггара хьал-

чон боарамах, хIаьта иштта хьехархо кийчверех а: педагогически вузаехи педучилищаехи тийша да.

Халахете а, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университети республикера ши педагогически училищеи чакхъяьхараш атта дIаувц практически педагогикахи берашта кхетам балара балхахи. Къаьстта эсала кийчбаьб уж, ерригача школашта цхьатарра долча декхарашта нийсса, шийн къаьстта декхар — нохчашкеи гIалгIашкеи долча берашта эрсий мотт Iомабара декхар хьалхашка латтача къаман школа хьалашка болх барга.

Вай Нохч-ГIалгIай республика мехка автономии республикашта юкъе эггара хьалхарчарца яьннай дешар эрсий метта хьехарга. Цу даькъе вай Iояьй лоалахарча вежарашха йолча автономии республикаша пайда ийбеш йола белггала опыт. ХIаьта я вай къаман школашкарча бераша, къаьстта а юххьанцарча классашкарчар, эрсий мотт лебара боарам лоха ба. Эрсий мотт хьехара гIулакх овлангара денз тоадарца мара къоастaлургъяц вайна дешар хьехарен коммунистически кхетам баларен кхыйола проблемаш, хIана аьлча, М. И. Калинина ма-аллара, «математикеи, физкультуреи санна дешархошта доккхача вахаре бовла торо лу ларда я эрсий мотт».

Докладчико дийцар школах болча партен правительстван соцамо дIа ма-дехха, урока дикал лакхъяра, цуи чулоацами формаши дIахо тоаеш эргаяхара даькъе республика хьехархошта хьалхашка латтача декхарех, белгалдир цу хьакъехьа хIанз деш дар санна, хьалхагIа карагIдаьннараши нийслуш дола кхоачамбоацараши. Эггара хьалха, аьлар цо, цхьайолча районашкарча школашка урокаш дикал лоха хиларах хьадоагIаш да халкъа образоване керттерча хьокхамех цхьабарий боарам республике юкъарча российскичарел лохагIа хилар.

ЧIоагIа теркам тIабахийта дийцар докладчико школа болх замо дIадехарашка хьежжа бара даькъе хьехархой, школаш кулгалхой бехктокхамах, цар кхоачамде дезача декхарех.

Республика школаш декхарийла я, аьлар М. У. Умарова, коммунистически кхетам балара методаш цIенхаштта дегIакхувла, из болх комплексно вIаштIехьбаха. ТIехьарча хана кхетам балара болх комплексно вIаштIехьбаккхарах лаьца дукха дувц вай. Цхьабакъда хьалхагIа санна шоайла дикка ювзаенна йоацача эстетически, идейни, атеистически, кхыбола кхетам балара аспекташка доакх вай гIулакх, цу дешаех лаьца къаьст-къаьста кампанеш чакхйоах. ХIаьта кхетам балара болх комплексно вIаштIехьбаккхар цхьаь хаина берий хьакъхьал, дог-уйлашеи оамалаши вIаштIехьъяха еза яхилга да. Цудухьа тахан уроке дIадола мел даьр дIахокхахьа деза пионерски комсомольски организацешка, дIаьхдаьча деш группашка, дезала юкъе. Уж къаьст-къаьста мероприятеш а йоацаш, тайп-тайпара чулоацам болаш яле а шоай маIанга диллача цхьа лостам бола, шоайла ювзаенна йола педагогически формаши средстваши хила еза.

Ше йистевоалаш докладчико дийцар просвещене болхлошта кхувш йоагIа тIехье Даьхе езаш, идейно тешаме йолаш, низболаши унахцIено йолаши хьалкхеяра даькъе хьалхашка латтача декхарех. Иштта цо довзийтар иттлагIча пятилетка юхедисача шерашка республика халкъа образовани дIахо дегIайоалаяра де лерхIараш а.

МоллагIча дешара заведенеси доаккхараш цо кхебаь нах ба. ИттлагIча пятилетка къахьегама мугIаре дIаоттаргболча школашка дийша баьннарех доккхал долда вай мехко. Дийша йолча, идейни тешаме а къахьегама тIера а йолча коммунизм хьалъечар къонача ноахало доагIаш дола дакъа юкъехьоргда КПСС XXV-ча съезда решенеш кхоачашъеча.

ПАРТИЙНИ ЙОАКХО ЭША ГIУЛАКХ

Л. П. БЕЛОГЛАЗОВА — КПСС Грозненски горкома секретарь.

Школа, хьашташ кхоачашдара, дешар хьехарен кхетам баларен формаши методаши эргаоахаш тоаяра йоакхо елга партийни комитетий дулхахцIийх дола гIулакх да. Из кхетадеш а да, хIана аьлча школа балхах тийша да кхоана болхлочун станока тIа, гIишлош хьалъеча, бурув деттача бригаде, конструкторски бюро къахьега воагIаргвола саг хьалкхевелга.

Юкъерча школай керттерча декхарех цаI да КПСС XXV-ча съезда решенешкарен СССР кердача Конституце положенешкарен хьадоагIа массанешта юкъара юкъера дешар хьехара декхар. ДуккхагIйола школаш лоархIаю цу декхарах. Цудухьа бархI класс чакхъяьхарашка юкъера дешар дIахо Iомадайтилга укх дешара шера соахкарча шераца нийсдича 7,2 процент алсамдаьннад. ХIаьта №№ 37, 20, 22, 1 йолча школашка соахка бархI класс чакхъяьккхарех берригаш а нийслагIча классашка, юкъерча профтехучилищашка, техникумашка дешаш ба.

Цхьабакъда ала доагIа хIанз а тIехь всеобучах дола Закон паччахьалкхен хьисапе кхоачаш ца лу педагогически коллективаш а йолга. Эггара хьалха из доагIа №№ 6, 25, 54 йолча школашта, №№ 6, 15 йолча школашта-интернаташта. Духхьал цу тайпарча коллективай бехках вай хIара шера эскаре гIулакх де ухийт юкъера дешар чакхдаккханза бола дукха кагирхой.

Йолаш я дешархой тIерабувлаш йола школаш а. Укх карарча шера школера дIаваьннав 59 дешархо, шоашта юкъе бархIшерара школа чаккхяккханза 13 саг а волаш. ТIаккха фу дувца мегаргда бархIшерарча всеобуча Закон кхоачашдарах?

Мокк массанешта юкъера дешар хьехарга баьннача вай ханарча хьалашка дешархои контингент лораелга цу тайпара леладара хинне а раьза хила йиш йолаш дац вай. Партийни комитеташа, исполкомаша, гороно айбе беза дешархоя контингент лораярах бола школай партийни организацей, кулгалхой бехктокхам.

Вай городерча школашка тоъал дукха торонаш я дешархошта болхлой профессеш езаялийтара. ХIара шера юкъера дешар чакхдаккхарах йолча аттестатаца цхьана шофера удостоверенеш хьайиду №№ 2, 5, 37 йолча школашка дийша йистебаьннараша. Слесара-сборщика, токара-фрезеровщика, лаборанта говзалаш «Электроприбор» заводе караерзаю 33-ча школа дешархоша, хIаьта №№ 2, 18, 56 йолча школай йоккхагIйолча классашкара мехкарий хIамаш тегарий балхах дика кхеташ боагIа. швейни производственни объединене цехашка.

ХIара хьехархочун, школа хIара болхлочун дицдалийта бокъо яц шийх тийша шийга хьаеннар мехка керттера ганз — бераш долга а вай социалистически Даьхен бизза къонгаши мехкарийи хургболаш уж хьалкхеде дезилга а.

Цхьабакъда цу даькъе а да цIенхаштта дола кхоачамбоацараш. Вай «хала бераш» аьна цIи йоаккхараш хIанз а тIехь общественно-пайданеча балха ма-боагIа юкъеозац. Цигара хьадоагIаш да таханарча дийнахьа итт класс чакхъяьккха баьннарех дикка дакъа цхьаннахьа болх беш ца хилар.

Иштта вай городе къоаста ца даьрех да болх беча кагирхошта юкъера дешар хьехара дош а. Из декхар чакх ца даьккхарий доккхагIдола дакъа гIишлони монтажнии организацешка, автомобильнии машинашкъеи транспортага, бахача наха бытовой гIулакхаш деча сферага, торговлеи общественни кхачани организацешка кхоач.

Теркал ца деш дита йиш яц болх беча кагирхой школашкара дукха дешархой дIабувлаш хилар а. Духхьал укх дешара шера хьалхарча ах-даькъе цигара дIаваьхав 310 дешархо. Из бIарчча школа я.

Гуш ма-хиллара, кIезига дац вай кхоачашдиза декхараш, чоалхане проблемаш. Уж къоастадара тIатеIIа къахьегаш я города партийни организацеш.

ВАЙ КХОАЧАШДЕР ЦХЬА ДЕКХАР ДА

Р. С. АХМАТОВА — Нохч-ГIалгIай АССР халкъа поэтесса, республика йоазонхой Союза правлене председатель

МалагIа моттиг кхоач литературага вай берашта кхетам баларен дешар хьехарен балха юкъе? Аз ях вай бераш, хIана аьлча Советий Мехка къона гражданаш хьалкхебелга духхьал школа декхар хинна ца Iеш вай массане а юкъара декхар да. Цунах юстара бувлац республика йоазонхой а.

Нохч-ГIалгIай литературе тIехьарча шерашка бераштеи кагирхоштеи хьакхеллача произведенешка хьежача гуш да мел чIоагIа лакхбеннаб цар наха юкъера гIулакхаш, эггара хьалха коммунистически яхача дешаца вай белгалду школа, профессиональни училища коллективера, къахьегама процесс чакхйоаккхача ханара производствера гIулакхаш; бераштеи боккхий бараштеи юкъера гIулакхаш, саго ший болх лархIара, Даьхе, Советий Iаьдал, Парти санна йола советски наьха общественни гамзаш еза хилара гIулакхаш художественни хьисапе дашхара лоархIам.

М. Мамакаева «Революце мурд», Б. Зязикова «Турпала вахарцара ийс ди» санна йола произведенеш тахан вай берашка кхаьча ираз духьа лоаттабаьча революционни къовсама летопись я. А. Бедиживева «ГIапур — Турпалхочун цIерхо», «Шолж-Юрдтара ГIапур», М. Мусаева «Анзор», С. Чахкиева «Энвер», М.-С. Плиева «Матрос» яхача повесташа, У. Гайсултанова дувцараша, Г. Гагиева «Хьалхара гIа» яхача стихай сборнико социалистически гуманизмах, эздийча оамалех, доттагI лархIарахи ший сий лорадеш хиларахи кIоарген психологически ийсен дола къамаьл ду.

Йоазонхой Союзан республика школаштеи юкъе доттагIали айхха дола бувзамаши тоссаденна дукха ха я. ХIанз цIи яккха хала хургда вай йоазонхой хьоашалгIа баха ца хулаш йисача школай. Цар дакъа лоац книжкаш дешарий конференцешка, дувц шоай творчески планех лаьца, дешархошта дIайовзийт шоай керда произведенеш. Йоазонхойи дешархойи вIашагIкхетараш книжкай цIейш а хила дIаоттт.

Йоазонхой Союза правлене хайданза лех дешархошца бувзамаш лоаттадара керда формаш. Дукха ха йоацаш Алхан-Юртарча юкъерча школе оаха чакхдаьккхар Л. Н. Толстойя 150 шу дизара хетадаь йоазонхочун ди. ХIаьта каста Толстой-Юртарча школе чакхйоаккхаргья йоазонхой Союза правлене выездной заседани. Из а сийлахь-воккхача йоазонхочун юбилейна хетаяь хургья.

Парте хьинарах вай мехка чакхбоаккхаш хилар школаш а вай ерригa халкъа образовани а эргайккхара болх. Из учебникехи школьни программаехи хьокхаденна ца Iеш массехкача ноахалех долча берийн кхелетарийн дегаех а хьокхаделар. ТIаккха духхьал школа хинна а ца Iеш цига дакъа лаца декхарийла да йоазонхочун дош, талант, хьакъал.

Школеи литературеи декхарийла я советски берах вай доккхача алапаца язву, Антон Павлович Чехова сатийса Саг, — деррига а тIехдикадар доалдаш вола Саг хьалкхевара Даьхенна гIо де. Иштта волча сагах мара хила йиш яц коммунизма мехка гражданин!

> **«Гражданашта общеобразовательнии профессиональнии кийчо Iалашъеш, кагирхошта коммунистически кхетам балара, уж духовно а физически а дегIакхувлара, къахьегамеи общественнии гIулакхашта кийчбара гIулакх деш йола халкъа образоване бIарчча цхьа система йолаш а эргайоахаш тоаеш а я СССР-е».**
>
> (СССР Конституце тIара).

БЕРИЙ ДЕГАШКА КХАЧА ГIЕРТАШ

А. Т. МАЛЬСАГОВА — г. Назранерча № 2 йолча школа хьехархо.

Тха школа коллективо дукха теркам тIаухийт дешархошта идейно-политически кхетам балара. Школа балха практика юкъе дахад хан-ханнахьа политически информацеш чакхйоахилга, вIашагI а ехка болх беш я политически дешара кружокаш.

Цу кружокашка Iомаеча темаша эггара хьалха чулоаш В. И. Ленина вахарца а балхаца а ювзаеннараш. Цига дешархошта дикагIа дова ленински васкеташ а уж вахаре кхоачашдар а.

Иштта классни кулгалхочо М. И. Студеникинас 10 «Б» классе политкружока доакъашхошца Iомаяьй «Ленинни кагирхойи», «Ши дуне — ши къонал» яха а кхыйола а темаш. Белгалдаккха мегаргда тха школе хIара шера цкъа — В. И. Ленина комсомола III съезде къамаьл даь ди дездеча дийнахьа, 2-ча октябре чакхдоаха Ленински дешараш.

Каст-каста хул школе книжкаш дешарий конференцеш а. Уж дуккхагIча даькъе беседай хьисапе чакхъювл. Цо торо лу дувцаш дар класса вахарца, кхетам баларен дешар хьехарен дешаща дувза.

Дешархошта литературни произведеней турпалхой бовзийтарца цхьана тхо бовзийта гIерт турпала гIулакхаш карагIдийнна а хьаьнала къахьегаш бола а вай заманхой.

Тха районе хинна а хиннаб хIанз а болаш ба дешархоша масал эца мегаргдола нах. Се классни кулгалхо йолча 7 «А» классаца каст-каста ух со райони тIемеи къахьегамеи сийлеи музее. Цига берашта йовз вай Даьхен сийдолча къонгий цIераш. Музее дукха да вай Нохч-ГIалгIайче фашистски гIаьрахоех лораеш ший са дIаденнача Советски Союза Турпала Половинкин Валентина, Наьсаре дIавелла воаллача бомбардировочни авиаце летчика Юдин Вадима вахарах а тIема гIулакхех а дувцаш дола документаш. Са класса дешархоша дIа-хьа кьахаташ ухийташ айхха бувзам лоаттабу г. Батуме бахача Вадима даьцеи наьнацеи.

Укх тIехьарча хана са дешархошта а сова а яйзай Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема дукхача турпалий цIераш. Царех ба А. А. Гречкос «ТIема шерашка» яхача ший книжка тIа вувца Парагульгов Ахьмад, Мальсагов Эдалгири, Цlеча Седкъа орден енна Долтмурзиев Ахьмад, Арсанов Махьмад, фашисташа къиза йийна Тутаева Аьсет, вежарий МальсагоагIар Ахьмади Махьмади, Хаматханов Хьажбийкар санна бола дукха тIема турпалхой.

Иштта са класса дешархоша шефство лелаю тIема ветеранашта, бувзам лоаттабу Венгри мукъайоаккхаш байнача советски салтий кашмашта Iунал деш йолча венгерски патриоткаца. Цу тайпарча гIулакхаша дика гIо ду къона тIехье Даьхе езаш, парте гIулакхха мутIахьа йолаш хьалкхеяра.

ОАХА ХЬЕХАРХОЙ КИЙЧБУ

С. М. МОВТАЕВ — Грозненски педагогически училища директор.

Республика дешара заведенешта юкъе къаьнагIъярех цаI я тха училище. Ше хьайийллача 53 шера цо арахийцав халкъа образоване 8 эзар совгIа специалист.

«Юкъерча дешара школашка дешархошта хьехилга, кхетам лулген уж къахьегамга кийчбелгеш кхы дIахо а дегIакхувлара хьакъехьа» болча КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советеи соцамо педагогически дешара заведеней болхлошта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачаш а деш, тха коллектив хьинар а уйла а тIаухийт училище специалисташ кийчбара болх замо дIа ма-дехха эргабаьккха тоабара.

Цу даькъе училище деш дар кIезига дац. Шергара шерга укхаза дуккхагIа хулаш йоагIа эшаш мел долчунца Iалашъяь дешара кабинеташ. Уж кабинеташ дешархошта хьехара йола толашагIйола опыт белгалъю методически центраш а хинна дIаэттай. Училища хьехархоша дешар хьехара традиционни йола методаш эргайоахаш тоаяра наькъаш лех, дукха кердадараш юкъеккхуь балха.

Иштта оаха хан-ханнахьа чакхдоах эрсий меттеи литератураи, математика, атеизма кIираш, олимпиадаш, йийлла урокаш. ВIаштIехьъяьккхай группашта юкъера социалистически яхь, дешархой творчески уйла дегIаккхувлара мел эша хьалаш хьаде гIерт.

Къаман школа хьалашка болх бара белгалонаш кхета а еш, училище къаьстта теркам тIаухийт кхоана юртарча школашка берашта хьехаш хургболча тхоай дешархошта эрсий мотт дика а кIоарга а Iомабара. Боккхача безамца эрсий мотти эрсийи советскии йоазонхой творчествои Iомаеча дешархошта довз эрсий литературан карагIдаьннараш, цуи прогрессивни идеяш, А. С. Пушкина, М. Ю. Лермонтова, Н. В. Гогола, В. Г. Белинске, В. В. Маяковске, М. А. Шолохова, кхычар произведенеша дIакхайкаю патриотизмаи интернационализмаи уйлаш. Сийлахь-боккха эрсий мотти литературеи Iомадаро гIо ду республика гаьнарча юрташкара тхо долча деша баьхкача кагирхойи мехкарийи сакхетам чу марксистско-ленински мировоззрени хьахилийтара а чIоагIъяра а.

Цу дерригне а торо еннай тхона тоъал дика толамаш даха. Иштта соахка тха училища коллективо шоллагIа моттиг яьккхар педучилищай Еррироссийски социалистически яхье.

Цхьабакъда тха балха Iаткъаш ши хIама да. Дешара корпус вай ханарча дIадехарашка хьежжа ца хиларах занятеш шин сменагIа чакхйоах оаха. Цудухьа геттара кIезига ха хул тха дешархошца классал арахьа болх бе. Иштта кхетаде хала да физкультурни отделене йоллаше а физкультурни мероприятеш чакхъяхара эшаш йола спортивни помещенеш тайп-тайпарча спортобществашкара аренда ийе езаш тхо хилар. Спортивни зал ца хиларах дешара плана юкъера дукха ха зехьа йов тха Iан заманахьа. Цудухьа училища дешара корпус шеръелгеи спортивни зал хьалъелгеи дех оаха.

СУРТ ТIА: хьехархой съезд делегаташ (аьрдехьара аьттехьа) Г. Х. Лотырев, Х. М. Хамхоев, А. В. Стоянова, А. Р. Ужахов, И. М. Хамхоев, М. Мержоев.

И. ПЛИЕВА сурт.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН ХЬЕХАРХОЙ V СЪЕЗДО РЕСПУБЛИКА ХАЛКЪА ДЕШАРА БЕРРИГАЧА БОЛХЛОШКЕИ ОБЩЕСТВЕННОСТАГЕИ ДАЬ

КХАЙКАРАЛ

Деза новкъостий!

Хьалкхувш йоагIача тIехьенна кхетам балара сийлахь-доккха гIулакх парте юкъара, халкъа юкъара гIулакх а хинна дIаэттад. Школа еш йола керда ленински йоакхо хилар КПСС ЦК-и СССР Министрий Советои, «Юкъардешара школай дешархошта хьехилгеи уж хьалкхебелгеи, къахьега уж кийчбелга эргадоахаш дIахо тоадарах», «Юкъардешара школашкарча дешархоша учебникех мах боацаш пайда эцарга довларах» даь соцамаш. Оаха дегашта тоам хулаш тIаэц советски школа дIахо йодача хана а дегIааха еза юкъардешара, къахьегама, политехнически яр санна, цуи керттера декхараш да дешархошка Iилмай лардаш йовзийтилга, лакха культура, коммунистически мораль йолаш уж хьалкхебелга да, хIара хьехархочун, халкъа дешара хIара болхлочун сийлахь декхар — марксистско-ленински теори кIоаргга Iомаелга, шоай знанеш тIа-тIа дуккхагIа хулийтилга, шоайх доахкача дерригача нравственни гIулакхашца дешархошта хьокхам а хинна дIаоттилга да аьна парте яь указани.

Хьехархой V съездо беррига педагогаш тIахьех хIара урок дешархой хIама довза безам хургболаш, шоай знанеш шоаш алсамъяха Iомалургболаш, кагирхой къахьегам безаш, къахьегача наьха чIоагIа сий дергдолаш, материальни производстве болх бе кийча хургболаш, общество дегIаяра законаш довзаш уж хургболаш, КПСС-и Советски паччахьалкхени чуреи арахьареи политика царна дIайовзийташ, Даьхе, Коммунистически парти доазув доацаш чIоагIа езаш уж хьалкхебергболаш хилийта ма-могга гIерта.

Съезд тешаш я халкъа дешара болхлоша хIара педагогически коллективо бархI шереи юкъереи всеобуч хьадда кхоачашъяра деррига низаш тIадохийтаргхиларах, дешархой дешара дIабувларца хьадда къовсам лоаттабергхиларах, дешара тIехьабусача дешархоех хIаранеца беш бола болх тоабергхиларах, хIаранена хьехаргхиларах, дика а хьехаш!

Хьалкхувш йоагIа тIехье коммунистически морала уйла йолаш хьалкхее йиш яц школаи, дезалеи, общественностеи айхха бувзам ца хуле. Вай декхар — къона ноахал хьалкхедеча, къаьнарча быта зене гIулакхашта, вайна гоама йолча идеологена духьала, воча оамала, гIулакхашта, влиянена духьала къовсам лоаттабеча школеи дезали цхьана хулга Iалашдар.

Массане а юкъара юкъера образовани хиланза яргйоацача хьалашка хIара школа лоархIаме декхар, къахьегача коллективай сийлен гIулакх хила деза дешархой къахьегамца безам болаши царна профессиональни ориентаци луши йола дика, бIарчча система хьаелга, дешара-производственни комбинаташи цехаши вIашагIйохкилга, къахьегамеи салаIареи стационарни лагераш дуккхагIа хулийтилга.

Тхо тешаш да колхозашеи совхозашеи производственни бригадашта хиланза яргйоаца материальни база хьакхолларгхиларах, царна лаьтташ тIачIоагIдергхиларах, юртбоахама техникаца Iалашъергхиларах, культстанаш хьаергхиларах, дешархой производственни бригадашта кулгалдара специалисташ хьожабергхиларах.

Тхо дог доахаш да промышленни предприятей, гIишлоний, транспорта, совхозий, колхозий, учреждений общественни организацеша Коммунистически парте, советски халкъа революционни, тIема, къахьегама традицеш тIа дешархой хьалкхебара, кагирхой халкъа боахаме болх бе, Советски Герзашцарча Низий мугIарашка гIулакх де кийчбара планагIа болх бергба аьнна, школьни зданеш, школашкара интернаташ, спортивни залаш, мастерскеш, столовеш, шоаш дуккхагIа хьалъергья, дешара кабинеташ кийчъергья, «ХIара къонача къахьегамхочо — юкъера образовани» яхача боламе дакъа лоацаргда аьнна.

Школаи хьехархочуни дика доттагIеи гIоичеи хила а хиннай йолаш а я Ленински комсомол.

Хьехархошеи педагогически коллективашеи коггIортолга еш хила еза пионерски комсомольски организацеша деча новкъосталах, дуккхагIа пайда эца беза цар низах, ма-могга хьалхалаца деза цар сий, хьадда дIадаккха деза лоадам боацача гIулакхашта а опека елга, дешара коллектива вахара керттера дешаш царга, шоашка къестадайта деза, учкомаш хьаярах пайда эца беза дешархой общественни хьинар айдара.

Хьехархой съезд тешаш я хьехархоштеи дешархоштеи кердагIа дола Iилманна карагIдаьннараш дIадовзийта республика Iилмахоша хьинаре гIо дергхиларах, факультеташта, Iилма кружокашта кулгалдеча, конкурсаши олимпиадаши чакхйоахача новкъостал дергхиларах.

Республика культура деятелаш — яздархой, художникаш, музыканташ, театреи кинои болхлой! Тхо кхайк, шуга, школана, хьехархошта школьни самодеятельни театрий, кружокий болх сакъердамеи чулоацам кIоарга болаши вIаштIехьбаккха, дешархой художественни творчество дегIайоалае гIо де яхаш.

Тхо, Нохч-ГIалгIайчен V съезда делегаташ, чIоагIа тешаш да халкъа дешара болхлоша даьшца-ноаношца, шеррача общественностаца айхха бувзам а болаш, партийнии советскии органаша кулгал а деш «Юкъардешара школай дешархошта хьехилгеи, уж хьалкхебелгеи, къахьега уж кийчбелга эргадоахаш дIахо тоадарах» КПСС ЦК-и, СССР Министрий Советои баь соцам сийленца кхоачашбергхиларах, просвещене даькъера КПСС XXV съезда исторически решенеш вахаре чакхйоахаргхиларах.

Ювцаш я РСФСР Конституце проект

КОНСТИТУЦИ КХЫ ТАЙПА ХИЛА ЙИШ А ЯЦАР

Дог тоха ца луши вай сийлахь-йоккхача Даьхенаш доккхал ца деши ешалургьяц Коммунистически партеи Советски правительствав вай халкъа еш йола йоакхо СССР Конституце а санна хьахьокхача РСФСР Конституце проекта текст. Из-м кхетадеш а да: производства средстваштa частни доалахье йоацача, саго сага эксплуатаци ца еча, классаштеи къамаштеи юкъе довнаш доацача, саг тоавалара мел эша духовни, моральни, материальни хьалаш вIаштIехьдаьхача мехка кхы тайпа Конституци хила йиш а яцар!

Вай мехках тайп-тайпара пайдана мел доацараш дукха дувц буржуазе теоретикашеи политически викалашеи. Цхьабакъда вайна къайле яц капиталистически обществе хIамаш кхоллаш дола низаш дегIаахар юкъ-юкъе хулача кризисашца цхьана лелаш хилар. Из да социальни проблемаш бахьан долаш: хьабе болх боацараш бебари материальни нийсхо ца хилари, гонахьара Iалам бIехдар, ший вахара хьалах кхоачам ца хилари кхоаненга догдоахийла кIезига хилари. Цар хьахулийт эгара кIомагIа йола социальни вIашдухьаленаш. Индокитаерчен Гаргарча Малхбоалерчеи Iалальмате дукха рузкъа хIалакдаьча агрессивни тIемаша оттаьча политически духьаленаша парх аьнна дохадир хIанзарча дунен тIа США лоархIамах дуккхача американцашта хийттараш.

Доал деча буржуазе США миссел чIоагIа идеологически влияни яц цхьанна а кхыча капиталистически мехка. Унзаре чIоагIа наха юкъе дарж зулам, наркомани, кхыдола социальни эйпаш. Из бахьан долаш меттахьа лоатталац американски вахара хьисапе ларде яда вахара нормаши идеалаши, цхьана тарлац цун белгалагIа дола социальни хьалаши саг хьинар а долаш лерттIа дегIавоагIилгеи. ТIагIоллара потребительски идеалаш, общественни пассивность, массаза а цхьан кепара лелаю, идеологически доал монополистически элитага кхоачилга Iалашде дезаш йола гуманизмана духьалара «массови культура» наьха уйлашка йоссае гIертаро доассадаьд наьха хIара деннара духовни вахар, общественни моралаи оамалий боарамаштеи чIоагIа Iоткъам баьб.

Социализма хьалашка марксистско-ленински парте кулгалдеш дола адамаш социальни законаш тIа-тIа дукхагIа шоай лоIаме дерзаде низ кхоачаш хул, хIаьта из бахьан долаш тIехь-тIехьа дукхагIа кхоачашдулу царга шоаш лерхIар. Масала, социализма хьалашка экономически кризисаш хургйоаца отношенеш оттаяьй. хIамаш кхоллаш долча низий болам экономически законашка хьежжа плана боарамагIа общества лостам телаш ба укхаза. Цунах гуш да общество а цунца цхьана саг а паргIата хилар.

СССР-е «Экономически тамаш» мишта хиннай — экономически тIехьабиса хинна мохк лоаццача исторически хана чухь хьалхалатта индустриальни держава а яь дIаоттабар мишта хиннад ха гIерт буржуазни экономисташи политически деятелаши. ХIаьта къайле-м социалистически хьисапе боахам лелабарах, экономически законех социалистически общества сакхетаме пайда эцарах, капитализме уйла ца еш тIаэцаш дар социализме йиза паргIато йолаш хиларах йоалл. Вай мехка Коммунистически парте марксизма-ленинизма теорех, законаши общество дегIакхувла низаши довзарах ког гIортолга а еш, кийчъю Iилман ларда тIа бакъъяь хьаоттаяь, коммунизм хьалъяра политика. Парте эггара демократичнегIеи гуманнегIеи йолча цу политико лостам тел миллионий творчески гIулакхашта. Коммунистий лозунг да: «Долла хIама сага духьа, сага ираза духьа!» Из бакъду СССР Конституцеи (Керттерча Законо) РСФСР Конституце проектои.

В. И. Ленина яьхад, «еррига энтузиазми дисциплинеи боахам хьалбара балха тIаяхьа еза хIаьта цу гIулакха юкъе мугIареча наха дакъа лоацилга де деза», «Цул совгIа, — яьхад цо, — бокъонца котало яллалца къовсам лоаттабе беза бюрократизмацеи чиновничествацеи, цунна де дезар цхьа хIама да — болх беча адамий сакхетами самодеятельности дегIайоалаелга». Духхьал ленински принципаш я РСФСР Конституце проекта беррига чулоацам белгалбоаккхар а. Вай дог тийша да, вахара экономически, политически, духовни доакъошка сага лоархIам лакхбара, сага паргIато дегIайоалаяран къахьегамхой общественни хьинар айдаран, дерриги халкъа демократи тIа-тIа дукхагIа дегIаухача юкъагIа саг бокъонца вIаштIехьа а ваьккха хьаоттавара тIадерзадаь из хиларах.

Цунца цхьана лакхлу вай общества хIара члена социальни бехктокхам а. Цо бакъду, социалистически паччахьалкхено берригача къахьегамхой хьашташ кхайкадеши лорадеши хилар. Кхына тайпара хила йиш йолаш а дац из-м, вай парте идеологи — ший керттерча башхалонех къахьегамхошка дола дуккха адамаш шийна мутIахьа делга а долаш йола марксистски идеологи ма йий, хIана аьлча къахьегамхой овлангара хьашташ да цо хьаллоацараш. Материальни влияни яра идеяш шоаш материальни низ а хинна дIаотта еза. «Критика герз дIаотталургдац, бакъдар аьлча, герза критика меттел, — яздаьд Маркса, — материальни низаца тIакIалтIакхосса беза материальни низ; цхьабакъда материальни низ а хуле дIаотт теори а, адамаш мутIахьа даь ма яьллинге а».

Парте XXV съезда ше КПСС ЦК Отчетни доклад еш новкъоста Л. И. Брежнева аьнад: «Кхы а дукхагIа чIоагIъеннай советски общества морально-политически цхьоагIо, вай мехкарча дерригача халкъий вежарашха дола доттагIал. ДIахо дегIаенай вай социалистически демократи, керда бос тIабенаб общественни вахара. Къахьегаме, производствана доал деча, общественни паччахьалкхени гIулакхаш къестадеча хьинар айденнад советски наьха, хIаьта халкъа хьинар хьа мишта деллалу, цун творчески низаш дегIа мишта ух бIаргагорал безамегIа фу хургда».

РСФСР Конституце кхыча статьяшца цхьана Леонид Ильича дешаш бакъдеш я укх тайпарча чулоацамца дIакхоачашъеи оттаси йоагIаш йола 47 статья а: «РСФСР хIара гражданина бокъо я паччахьалкхен органийи общественни организацейи болх тоабара хьакъехьа предложенеш тела; декхарийла ва балха тIарча кхоачамбоацарашта критика е а хьинари сакхетами ма-могга лакхбе а».

Кулгалду нах декхарийла ба оттаьча хана гражданаша тийнна предложенеши заявленеши объективно къестае, цу хьакъехьа жопаш телеи де эшар ден».

А. АРСЕМЕРЗАЕВ,
Нохч-ГIалгIай республикански паччахьалкхен юртбоакама опытни станце лаьтта леладара отдела вокхагIвола Iилман болхло.

Дег тIара къоабалъю

РСФСР кердача Конституце проекта хетаяь болхлойи гIулакхерча наьхеи юкъара собрани хиннай укх деношка «Кавказ» совхозе. Собране къамаьлаш даьча мехотряда начальника М. П. Темченкос, комбайнера Ф. И. Козловске, ферма болхлоша Т. Плушанковас, А. Дзесовас, кхычар РСФСР кердача Конституце проект дег тIара къоабал а еш, белгалдаьккхар вай Советий мехка хьаьнала къахьегача сага цхьанна а капиталистически мехка йоацеи е хила йиш йоацеи йоккхий бокъонаш хилар, кердача Конституце хIара статья уж бокъонаш кхы а шеръяра, кIоаргъяра советски наьха вахар кхы а иразегIа хилийтара тIаерзаяь йолга.

Российски Федерацие Конституце проект ювцаш совхоза къахьегамхоша керда лакхара социалистически декхараш тIаийцад иттлагIча пятилетка кхоалагIча шера. Уж кхоачашделга Iалашдара хьинар кхо ца деш къахьегаш ба беррига совхоза болхлой.

А. БАСИЕВ.

ХIАРАНЕ СИЙЛАХЬА ДЕКХАР

Пхьилекъонгий-Юртарча № 2 йолча юкъерча школа хьехархой коллективо дег тIара къоабал а еш тIа а эц хьал а лоац РСФСР Конституце проект.

Цу паччахьалкхен бехктокхам болча документо Iалальмате чIоагIа айбу политически а къахьегама а сакхетам, кхы а чIоагIагIча хьинарца къахьега тIахьех хIара саг вай социалистически Даьхе чIоагIъяра, цун халкъа боахам дегIабоалабара.

ХIаьта оаха, тхоаш хьехархой хилара тарра, чIоагIа дог рыза долаш тIаэц дешарах лаьца йола статья. Из тайпа статья хила йиш яц капиталистически мехкашка, хIана аьлча, боадоне доалла халкъ доацаде эттагIа да, фашкаргаш санна, наьха къих бакхаш боахкача капиталисташта. Вай мехкахочун — зIамигчун а, воккхачун а — хIаране бокъо я ший хьаштдола дешар чакхдаккха, ший дего къоабалъеш йола говзал Iомае. Сийлахьйоккха Октябрьски социалистически революци хиннаецаре хила йиш йолаш дацар из. Цудухьа дог раьза долаш тIаэц оаха РСФСР Конституце проекта 43 статьяй дог гIоздоаха дешаш. Цу дешашта тIатоха а е тIерадакха а дош дац са. бакъда, цу проекта 61 статья тIа аьнад: «СССР Герзашцарча Низий мугIарашка тIема гIулакх дар — РСФСР граждаий сийлахьа декхар», — яхар укх тайпарча редакце хилча бакъахьа хетар сона: «СССР Герзашцарча Низий мугIарашка тIема гIулакх дар — РСФСР граждаий сийлахьа а патриотически а декхар да», — аьнна.

И. ХАМХОЕВ,
Пхьилекъонгий - Юртарча № 2 йолча юкъерча школа директор.

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХ ЦХЬАН КОМПЛЕКСАГIА ЛЕЛАБЕ

ВАХАРА ДЕКХАРАШЦА АЙХХА БУВЗА КХЕТАМА БОЛХ

ПАРТЕ НАЗРАНОВСКИ РАЙКОМА ПЛЕНУМЕРА

Укх деношка КПСС Назрановски райкома пленум хилар. Района коммунисташа цига дийцар «КПСС Орски горкомо кхетама болх бара дешаш комплексно вIаштIехьдахарах болча КПСС ЦК соцамга хьежжа парте Нохч-ГIалгIай обкома V-чен Назрановски райкома VIII-чен пленумий решенеш кхоачашъярах» дола дош.

Цу хьакъехьа доклад яьча парте Назрановски райкома хьалхарча секретара С. М. Бекова белгалдаьккхар, районе беш бола организаторски политически болх тоабар бахьан долаш 1977 шера продукцена реализаци яра план 101,2 процента кхоачашъяьлга. Вурийтта предприятех цхьаккха а йисанзар ший заданех лоархIа ца еш.

Дика кайовлаш хьабоагIа района предприятей къахьегамхой укх шера хьалхарча квартале а. Продукцена реализаци яра а гIишлои-монтажни балхаш дара а шин бетта план тIехкхоачашъяьй. Шоай декхарех лоархIабир транспортникаш а наха бытовой гIулакхаш лоаттадераш а.

Района къахьегамхоша доккхал ду Ахриев ГIапура цIерагIча «Электроинструмент» завода коллективах. Шергарашерга шоай социалистически декхараш тIехкхоачашдеш хьайоагIа из. Цар коллектив республикански Сийлен улга тIара хьаца йоала дукха ха я.

Района совхозаша дика вьттув боалаш чакхдаьккхад дIадаха шу. Керттера хьайбай продукташ йоххара заданеш укх шин бетта а кхоачашъяьй цар. Агротехнически дикача хана бIаьстан балхаш йистедаха гIерташ боахк боахамий кхаш леладераш а.

КПСС райкомо, цун бюрос, пропагандаи агитацеи отдело юххьанцарча партийни организацей денали хIара коммуниста хьинари айдарах, наха интернациональни, патриотически, атеистически кхетам балара болх дика тоабарах хьахинна да из. Цу дакъе белгаляха мегаргйолаш я «Электроинструмент» завода, «Экажевский», совхозе совхоз - техникума, хьунбоахама партийни, организацеш.

Района экономика, культура дегIайоалаеча карагIдаьнначун бе боагIа мах беш йолча парте райкома, аьлар докладчика, дика гуш да боахама кулгалдеча, культура хьалъеча, кадраш хьахоржача, уж дIа-юха нийсъеча, къахьегамхошта идейно - политически, къахьегама, нравственни кхетам луча дола цIенхаштта кхоачамбоацараш.

Парте райкомо, цун бюрос, VIII пленумо дукха дийцад идеологически болх цхьан комплексагIа лелабе безаш хиларах. Цхьабакъда, дуккхача коллективаша из болх тесса битаб. Царех я райпо (председатель нов. Б. И. Барахоев), ремонтно - гIишлошъю управлени (начальник В. Ш. Нальгиев), маьхк ю завод (директор М. А. Мерешков), мельзавод (директор Н. Д. Нальгиев), № 432 йола дIа-юха лела механизированни колонна (начальник Б. Д. Чергизов).

Массанена ховш да, йоах докладчико, вай хIара юрта дукха дына тоабаш йолга. Цар чIоагIа новкъарле ю районе беш болча интернациональни балха. Цхьабакъда, еррига совхозаш, юрта советаш, культурай учрежденеш, районо яц цу хьакъехьа боатIаш бола болх беш.

Дувцача деша дизза бехктокхам а бовзаш вай дIаала декхарийла да партийни, советски, административни органаша тайп-тайпара зуламаш дечарца къовсам лоаттабелга, цу дакъе къахьегама коллективашка шерра кхетама болх а беш, вIаштIехьдаккхац, аьнна белгалдаьккхар пленуме. Укх тIеххьарча кхаь шера районе зуламаш кIезиг ца даларал совгIа дукхагIа хиннад. Доклада тIа цIенхаштта критика йир милице чурча гIулакхий отдела, трикотажни фабрика, Гамурзиевски, Кантышевски, Яндырски, Насыр-Кортовски, Сурхахински, Плиевски юрта Советашта, райкома пропагандаи агитацеи отдела, ВЛКСМ районни комитета, цхьаццайолча кхалнаьха советашта, депутатски постащта, дына культех дола законодательство кхоачашдара тIахьожам лоаттабеча комиссешта цар шоай балха доккхий гIалаташ дувлийтарах. Цу дерригие тешал ду идеологически болх цар мела вIаштIехьбаккхара.

Парте райком, лакхе хьоаьча организацей кулгалхой, юххьанцара парторганизацеш декхарийла я тIадилла гIулакх хIаравар, бехктокхаме а хеташ, кхоачашдергдола хьалаш хьаде. Кхоачамбоацарашца къовсам лоаттабеча эггара хьалха шоашкара хьокхам гойта декхарийла ба кулгалхой.

Пленуме пренеех къамаьл даьча «Назрановский» совхоза парткома секретара Д. К. Путилина кьагойтар, шоай коллективо баь болх. ХIара керттерча участке къахьегаш коммунисташ ба. Тоалуш латт коллективе беш бола идейно-политически болх, экономика дешаш болхлошка дикагIа Iомадайтилга Iалашдаьд. Пятилетка кхоалагIа шу дика дIадоладаьд тха коллективо, — йоах Путилина, — хIанз кхашкара балхаш сихагIа йистедаха гIерт тхо.

Цхьабакъда, йоах цо, парткомеи цехови партийни организацейи балха цIенхаштта кхоачамбоацараши диnза дисараши да. Оаха хIанз а кIезига терко ю партийни мугIараш шердара. 1977 шера кхо саг мара парте членалла хьанийцавац. БоагIача боараме оттабаьбац идеологически болх. Партийни комитето ший берригa низ тIабохийтаргба уж кхоачамбоацараш дIадахара.

— Тха завода коллектив дика лоархIаю шийна хьалхашка латта производственни декхараш кхоачашдарах, —аьлар ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода наладчика М. А. Даурбекова. Дукха хIамаш даьд болхлошта доагIаш дола къахьегамеи бытовойи хьалаш хьадара дакъе а. Бакъда, уж толамаш кхы а доккхагIа хургдар нагахьа санна тха балха цхьадола кхоачамбоацараш ца нийслоре. Заводе дукха хувцалу кадраш. ХьатIакххавчай бIаьсти. ХIанз заводера дIааха болалургба «дIаьха» сом дезараш. Оаха царца моллагIа болх бича а, тхона совцалуц уж. ХIара бетта юкъера лаьрхIача 200 сом ахча доагIа тха болхлошта, хIаьта а цох кхоачам хетац царна.

ДIахо цо дийцар шоаш беча идеологически балхах лаьца. Коллективе цхьана «огонекаш» вIаштIехьйоах, гулбале театрашка, кино ух, каст-каста интернациональни доттагIалах беседаш, лекцеш чаккйоахаш, вIаши цхьана яхь лелаеча предприятеех дувц, кхыча халкъий викалашца хула вIашагIкхетараш доттагIала цIейш санна чакхдоах.

— ЧIоагIа критика йир тхона доклада тIа, — аьлар ВЛКСМ райкома секретара И. Х. Торнева, — тхоай мугIарашка оаха кIезига кагий нах хьанийбарах, эскаре болхача кагирхошца мела болх барах. «Электроинструмент» яхача заводе мара болх беш яц интернациональни доттагIала клуб, керда хьабаьхкача специалистий е йоагIа йоакхо яц.

Уж кхоачамбоацараш долаш дале а дIадахача шера комсомольски организацешка хиннача отчетно - доржамий собранеша хьахьекхар юххьанцарча комсомольски организацей секретарашта юкъе парте членаш бараш кIезиг-дукха тIакхийтталга. 1976 шера 19,8 процент хиннача метте 1977 шера уж 24,7 процентага дIакхаьчар, 28 дукхагIа хилар цехови комсомольски организацеш.

Укх шера цхьоалагIча январе хиннараш дIалаьрхIача керда 852 саг хьанийцав ВЛКСМ членалла, царех 197 болхло. 1976 шера хинначул 56 болхло дукхагIа хул соахка комсомоле керда хьанийцачарна юкъе.

Дукха ба тха районе дика болх беш бола кагий нах а мехкарий а. ДIадахача юбилея шера сийна шоай хьинарца кходеш къахьегарах «Пятилетка къона гвардеец» яха ВЛКСМ ЦК дото значокаш елар «Электроинструмент» заводерча слесарь - сборщица Газдиева Цаэша, трикотажни фабрика швея - мотористкана Измайлова Лидайна, иштта кхыбарашта.

ДIахо цо дийцар района кагирхой коллективашка беш бола интернациональни кхетам балара болх шербе безаш хиларах, гучадаьхар цу дакъе дола кхоачамбоацараш.

Пленуме къамаьл даьча Назрановски автотранспортни предприяте директора М. З. Бекова, горсовета председатела М. С. Хидирова, района физкультураи спортеи комитета председатела Б. Дахкильгова, прокурора А. П. Спесивцева, трикотажни фабрика партбюро секретара Б. Х. Гагиева дийцар шоай балха тIа карагIдийнарех, наха юкъе кхетама болх беча ювлийтача леларлонех, кхоачамбоацараш дIадахара шоаш де лерхIачох.

Идеологически болх комплексагIа лелабелга Iалашдаран из тоабаран тIаберзабаь боагIаш бола соцам тIаийцар пленумо.

А. САГОВ,
тха соб. корреспондент.

Кхоана — геолога Ди

ТЮМЕНСКИ ОБЛАСТЬ. 160 совгIа мехкдаьтта, газ, мехкдаьттаи газеи конденсат йоалла моттигаш хьайийллай Малхбузехьарча СибарегIа Тюменски геологаша сихха тохкама балхаш деча шерашка. Уж моттигаш цу бирсача къилбаседеи мехка хьаеллар бахьан долаш цига вIашагIйоллаш латт йоккхагIъерех йола территориально - производственни комплекс — мехкдаьттеи гази яккхара йола мехка керттера база. 1980 шера укхаза доаккхаш хургдола мехкдаьтта 300—310 миллион тонн, газ — 125—155 миллиард кубически метр я.

Ер сурт даьккхад Заполярьерча Ямал яхача ахгIайрен тIа Карски мехкдаьттаи газови разведочни экспедице. Цун коллектив мехкдаьттеи Iалама гази лохаш я цу эггара къилбаседехьарча, мехка эггара гаьнагIа йолча я районе.

СУРТА ТIА: Бованенковски газ йоаллача моттиге аргIанарча разведочни скважине тохкамаш деш латт. Карски экспедице геологаша хьайийллай Ямал яхача ахгIайоен къилбаседерча йисте Малыгински, Крузенштернски, Харасавейски, Бованенковски Iалама газ йоалла моттигаш.

И. САПОЖКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

●

МИНСК. Республика лаьттан кIалхара къайленаш гучайоахаш доккха дакъа лоац Белорусски Iилма тохкама геолого - разведочни институто. Цун коллективо йоккхача комплексагIа аренашка, лабораторешка геохимически кхыдолеи тохкамаш деш дукха балхаш ду, мехкдаьтта, кIор, калийни тух, кхыдола пайдане оахкалаш доахка керда моттигаш лохаш а Iилман наькъаца белгалдеш а болх бу.

Института Iилмахоша дакъа лоац дунен халкъашта юкъера геологически программаш кийчъеча, Iилман бувзамаш лоаттаду кхыча мехкашкарча специалисташца.

СУРТА ТIА: геолого-минералогически Iилмай кандидаташ Е. А. Ильина (аьттехьарвар) Г. И. Емельянови института геологически музейна эша керда экспонаташ хьакъоастаеш боахк.

Г. УСЛАМОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛАЬТТАН ЧЕНАШ ТЕХКАРИЙ ЦIЕЙ

Укх шера вай мехка геологаша кхойттазлагIа дезду шоай цIей. Цу денна дегаш айденна накъайоагIа Нохч-ГIалгIай геолого-тохкама парте коллектив.

Республика халкъа боахама дукхагIа эша минеральни бедал йола моттигаш хьалахара а уж тахкара а къаьстта теркам тIабахийтача тха коллективо дукха къахьийгад тайп-тайпара бедал лахара хьалхагIа дIадоладаь балхаш дIахо дахьара. Масала, цилистинови рудаш доахкача участке тохкама балхаш дара план тIеххоачашъяьй, наькъаш дехкаш, база тоаеш, дIадахача шерашка Iоаяь геологически материалаш вIаштIехьйоахаш дукха къахьийгад. Лоаца аьлча, укх шера болх дикагIа а дукхагIа а бара лард еллай.

Хулхулау яхача хин бассейне даьча тохкамаша хьахьекхар вай республике йоагабе а песок увча лаьтташта удобрени яра а мегаргболаш тайша кIор болга. ХIаьта Гехи, Чанты-Аргун, Шаро-Аргун яхача хин бассейнашка кораяь хинна облицовочни материал из дукха лийлха хилар бахьан долаш пайдана йоацилга гучадаьннад. Цу тайпара дика облицовочни материал кораяьй Эрсеной яхача юрта йисте.

Мохк аьгача республика юрташ хица Iалашъяр духьа 11 гидрогеологически скважина а яьккха болх бе йоалаялийттай. ХIаьта Чанты-Аргуни Исти-Суи яхача участкашка даьча тохкамаша гучадаьккхад цигара хий наха дарбан долга. ДIадахача шера колхозашцеи совхозашцеи, цхьайолча промышленни предприятешца даьча договорегIа тха коллективо хий лехаш 13 скважина яьккхай.

Уж дика гIулакхаш де вIаштIехьдаьннад тха дуккхача болхлоша, геологаша, гидрогеологаша, сррнгача коллективо хьинаре къахьегарах. Тахан са цIи яккха безам ба толашагIа болча геологийи гидрогеологийи: М. Е. Борисенко, А. К. Жижко, Б. С. Чечкова, В. П. Быстрова, А. П. Банникова, Л. В. Пархомина, И. Ю. Зубаревой, къонача специалистий: С. А. Аксенова, Т. В. Черных, А. Г. Капрельянц, бурувдетта мастераш С. М. Хамцуев, М. Ташуев, З. Саламов керте латтача бурув деттачеи горнопроходчески бригадай члений, шоферийи механизаторийи: Х. Эжиев, Л. Алиева, А. Мужандова, Ш. Хаджимурадова, Ю. К. Селезнева, Ш. Хамцуева.

Укх шера тхона хьалхашка латта декхараш кхы а доккхагIа да, соахкарчул 20 процент дукхагIа де деза геологотохкама балхаш, вIашагIъеллай керда ши отряд. Апрель бетта белгалъяьча моттигашка лаьттан ченаш тахкара балхаш дIахо де арабаргба геологаш. ДIаихача шерашка санна цар лехаргда тайп-тайпара металлаш, тайша кIор бола моттигаш белгалъергья, облицовочни материал лахара тIадерзадаь балхаш шердергда, минеральни хий дола моттигаш бокъонца техка йоахаргья.

Геологотохкама балхаш шерагIа доаржадара тхона доккха новкъостал ду КПСС Нохч-ГIалгIай областной комитето и республика Министрий Советои.

Тха коллективо ше дерригa низаш оарцагIдоахаргда вай Даьхен минерально-бедала база шеръяра хьакъехьа парте XXV съездо оттадаь бехктокхаме декхараш сийленца кхоачашдара.

Г. МАЛЬКОВ,
Нохч-ГIалгIай геолого-тохкама парте начальник.

ДИКАГIБАРИЙ БАЛХА ОПЫТАЦАРА

ДОАГIАШ ДАЬ СИЙ

Грозненски района «Первое мая» яхача колхоза шурий комплекса болхлоша, масала январь бетта шура яккхара план кхоачашъянзар. Яккханза йисар 93 центнер. Цул совгIа, цхьа центнер шура яккхарга дIадахийтар доагIачул совгIа 8 соми 39 кепиги. ХIаьта февраль бетта комплекса хьайбаш леладерашта карагIдаьлар цхьа центнер шура яккхарга лаьрхIа хинначул 11 соми 93 кепиги кIезигагIа дIа а дохийташ, план 2379 йолаш 2943 центнер шура яккха. Цу гIулакхо торо хилийтар хьалхарча квартала план 460 тонн йолаш 1 март тIаккхоачаш паччахьалкхенга 463 тонн шура йоахка а боахама 2684 сом пайда бе а.

Дега боккха тоам беш дола кхы а цхьа хIама да. Дийнахьа хIанз хIара Iаттагара йоаккха шура соахка укх хана хиннaчул 124 килограммa дукхагIа я.

Хьайбаш дика Iангара дахара январен февралеи леланьча республикански социалистически яхьа итогагIа хьалхара моттиг а луш республикански газетий Сийлен улга тIа яьккхар укх деношка из толам баккхарах «Первое мая» яха колхоз КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома соцамагIа. ДоагIаш даь сий да из.

Из толам бояккхаш къаьстта доккха дакъа лаьцар комплекса кхаь бригада юкъе хьалхара моттиг яьккхача Бархапоева Замане кулгалдеча шоллагIчо. Боахама 3521 сом цIена пайда а беш, шин бетта план 1383 центнер йолаш 1601 центнер шура яьккхар цу бригада къахьегамхоша.

Цхьа доярка яц хIанз комплексе шура яккхара план кхоачаш ца еш. ХIаьта къаьстта хьинаре къахьег Хадизова Тонтас, Молдиева Напус, Гериева Шеймане, Арсанова Кхоккас, Богомольская Марияс, Кедина Надеждас, бежа Iуша Ибрагимов Расула, Магомадов Мовде, Женрханов Аббаса, Яшаев Сайде, кхычар.

Мишта вIаштIехьдаьлар комплекса къахьегамхой цхьан бетта болх иштта тоабе?

Февраль бутт болалуш хиннача собране хьайбаш леладераша теххар январе баь болх. Комплексо колхоза зе дара а шура яккхара план кхоачашъе вIаштIехь ца далара а бахьан а леха уж дIадахара, беррига хьайбаш леладераш раьза а болаш, лаьрххIа мероприятеш оттайир. Царга хьежжа болх бе а болабелар.

Шура дукхагIа ме яккха дукхагIа ахча телар хьалха доярката. Цудухьа шурий хьоанал, классность лакхъяра башха йоакхо яцар цар. Бакъда, цу тайпарча шурах паччахьалкхено доагIачул 20 — 25 процент кIезигагIа ахча лора колхоза. ТIеххьара ер дар цох хьахиннар: цхьа центнер шура йоххарах боахама хьатIабена пайда, цхьа центнер шура яккхарах доярката дIаденнача ахчал 60 кепиг кIезигагIа хилар. Из цхьаккха дича а ла йиш йоаца гIулакх тоадара къаьстта теркам тIабахийтар укхаза. ХIанз доярката, бежа Iушта алапи а лу царна юкъе яьржача яхьа хIара бригада Совето итог а ю шурий хьоанилгеи цун классностагеи хьежжа.

Иштта шоллагIча бригаде болх беш я комплекса дикагIа йола ши доярка Гериева Шеймании Арсанова Кхоккеи. Март бетта хьалхарча итт дийнахьа баьча балха итогах Кхоккас план 344 йолаш хIара Iаттагара 605 килограмм шура яьккхар, хIаьта Шеймане план 368 йолаш — 583 килограмм. Шурий дикал лакхагIа хиларах хьалхара моттиги цунах доагIа 10 сом ахчеи Шейманена делар, дукхагIа шура Кхоккас яьккха йоллаше а.

Комплексе болх беча дояркех 70 процент бараш цхьоалагIеи шоллагIеи класс йолаш ба. КхоалагIа класс йолчарна луш долчул цхьоалагIа яр йолча доярката — 15 сом, шоллагIа — 5 сом совгIа ахча лу. Бетта доярках яьккха шурий дикал боарамал лохагIа хилча класностах доагIа ахча лац хIанз.

ШоллагIа-дале, цIенхаштта тоайир къахьегама дисциплина а. ГIалат далийтача доярках, бригада Совета соцамагIа, цхьан юкъа классность лохъю, хIаьта корта бохабу малар меина цхьатарра шозза гучаваьнна бежа Iу балхара дIавоаккх. Дукха къамаьл дац хаддаиза къахьегама дисциплина телхаеча доярката а.

— Комплексе болх беча хIара дояркас бетта юкъера лаьрхIача 220 — 250 сом алапи эц, хIаьта бежа Iуно 200 сом. Цудухьа хIаравар шийгара гIалат ца далийта гIерт, — йоах комплекса бухгалтера Борисенко Раиса Николаевнас.

Комплекса специалисташа уйла тIаяхийта теххар кхы тIа а пайда эца йиш йола торонаш. Масала, нагахьа санна январь бетта доакъар хьатIакххухьаш кхо трактор хиннаяле, хIанз ши трактор мара яц. Цу гIулакхо бетта 900 сом кходир.

Хьайбашта кIала биисан чан меттел опилкаш тувс укхаза. Уж хьатIаккхухьаш кхо машин яр январь бетта. ХIаране юкъера лаьрхIача 1,5 — 1,6 тонн яхьар. ХIаьта цхьан машино дукха хIама ца эшаш эзар сом дIалоацар бетта. ХIанз из болх беш ши машина я. Кузова оагIонаш улгаш теха лакхъяьчул тIехьагIа 2,5 тонн опилкаш яхь царех хIаране.

— Хьалха хIара дийнахьа 10 — 15 процент йол, 15 — 20 процент силос юсар хьайбаша ца юаш. Из кхалаж тIа дIакхухьар. ХIаьта февраль бетта деиз даанза дисар дерригa гул а дийя доакъар кийчдеча цехе дIахьу. Цига АВМ яхача установкаца чакх а даьккхе концентрированни доакъарца вIашагI а эдий юха а хьайбашта дулл, — йоах комплекса начальника Идигов Йоакъапа.

Бухгалтере лаьрхIача гучадаьлар доакъарах цу тайпара пайда эца болабеннaчул тIехьагIа цхьа килограмм шура яккхарга 1,4 доакъара единица мара дIа ца йодилга, хIаьта хьалха 1,6 дIайодар.

Январь бетта хи-кисеца лутар укхаза шура, хIаьта хIанз — лавсан яхача кIадаца. Цудухьа шура дукха цIенагIа я тIехьарча хана.

Шура паччахьалкхенга дIаяла кийчъю цех я комплексе. Дийнахьа юкъера лаьрхIача 15 — 16 тонн цIенъю цига. Ца талхийташ аьдки 20 тонн шура лоаттае йиш йола холодильни установкаш а я цехе. Хьадешдар дикагIа кхоачашду хIанз цига къахьегача наха.

Цкъарчоа дукха лоадамболаш яц аьнна хетаяла тарлу кхы а дукха мероприятеш чакхъяьхар комплексе. Бакъда, царех мел доккха беркат даьннад къаьгга гуш да хIанз.

План 3000 йолаш паччахьалкхенга 3375 тонн шура йохка укх шера декхар тIаийцад «Первое мая» яхача колхоза хьайбаш леладераша. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо дийшачул тIехьагIа шура йоххара шера план керда Конституци тIаийца шу дузача дийнахьеи социалистически декхар 7 ноябрен кхоачашде дош деннад цар.

Комплекса коллективо кIанз санна болх бой тешшаме ала йиш я цо из сийленца кхоачашдергда аьнна.

М. ХАМАТХАНОВ.

Доазол дехьара

«Маьршача гIулакхаштa космически аренашка тохкамаш дарен царех пайда эцарен даькъе социалистически мехкаша вIаши дIа-юха гIулакхаш леладара программага хьежжа бокха болх беш ба ЧССР Iилмахой. ЧССР АН геофизически института специалисташа ТЕСЛА объединенеца цхьана кпйч а яь цхьаьй Лаьттан атмосферанеи ионосферанеи комплексни тохкамаш дара лаьрхIа йола дукхa прибораш. Уж уттаю «Интеркосмос» яхача дукхача спутникаш тIа, «Вертикаль» яхача геофизически ракеташ тIа. Цар иштта дакъа лаьцад сихха болх беш йола телеметрически система хьаеча а. Цо торо хулийт СССР-рчен ЧССР-рчен наблюдательни пунктай Европа тIагIолла спутник дIайодача хана информаци хьаэца.

СУРТА ТIА: инженер Скопови Петр «Интеркосмос» яхача спутника тIара хьакхаьчача информацега хьежаш ва.

ЧТК—ТАСС сурт.

Палестинцех бола тешам боа хIана бу?

Тель-Авива юххе хинна дов дувцаш айьча тIара юкъе цецвоаккхаш цхьа хIама да. Цхьй тIадамел дукхагIа кIай тIадамаш да цига. «Арафатовски маьрей» хьакъехьа мел дола хIама оагIош тIа гIолла дIа-юха кега а дась, моттигерча полице гIулакхаш хьагучадоахаш дола хIамаш бокъонца хьуладеш, къайлаккхухь израильски цензуро.

ХIаьта а, мичча бесса яьннаяле а, цензурни цацах чакхъяьннача Ассошиэйтед Пресса эггара хьалхарчарех йолча цхьан телеграмма тIа да тергалдаь лоархIаме хIама. Палестинцаша дIаьккхача автобуса тIа хинна пассажираш, мукIарал ду агентства, «керттерча даькъе лозабаьб наькъа тIа оттаьча полицейски духьаленна автобус тIаккхийттача хана». Цига йоаллачов тара я цензуро лораеш йола пачхьалкхен къайле а. Дуккхал израильски полици йолчоа тара да гIулакх палестински партизаний операци маьршача наха дась цхьаккха корта боацеш дегазеи зулам хетадалийтара оарцагIъяьннар. Маьхах оттабаьча Тель-Авива пропагандистий перошa дIахо дулланш латт «узи» яхача полицейски автоматашa йийттача очередий пунктираца белгалдась хинна сурт.

Цхьан схемагIа уттаю комментареши редакционни статьяш. Террористий керттера хьежорг да яхаш хьаккхайкаю президента Садата «исторически машара инициатива». Темп лаьгIъенна египетско - израильски сепаратни переговораш хьалхаяхха лийрхIача Вашингтоне Бегин вахале хьалхагIа израильски позици дорхье лаьрхIа хиннай, йоах, Тель-Авива юххе яь операци. Цхьабараша кхыметтел мазохисташ ба яхаш а буьц палестинцаш. ГIадбаха шоаш мича лелхаргба ца ховш хургба уж, нагахьа санна Израиль чIир леха отте, хIаьта цо иштта да а мa даьдий из. ХIана? ХIана аьлча иштта тийшача балхагIа дов а дась боабаьрех беш бола къахетам, йоах цар, палестиний духьалоццара Iарбий пачхьалкхений солидарность а хиина дIаоттаргба.

ООП ЮСТАРА А ЮТАШ ВIАШАГIБЕЛЛА БАРТ

Юхамачахьа яьча цу апаизашка долла хIама аьшк техача санна шаьра да, керттерчунгара дIанийккхача: кхы хIанзчул дорхагIа йола позици лелае денал долаш яц Израиль. Кхы дIахо дорхьяла моттиг йисаяц. «Сийлахь-воккха машар кхайкабер» вола Садат банальни капитулянт хиларах моцагIе са а кхийна, Тель-Авиво хIанз хьагул а яь цунна хьалхашка Iоехкай шай еррига экспансионистски идеяш — Iарбий территорей оккупацида дакъа дIалаьца лоатталаргара палестинцашта пачхьалкхе ялара меттел геттошка кхаччалца.

Ший аргIанна Садата а денал дале тамаш я беррига Iарбий хьашташ тIара кхы дукхагIа юхавала, хIана аьлча по ккерам тIатосс цун политически кхоаненна. Цу хьалашка сигалара манна санна цхьатарра эш Каирай Тель-Авивай сепаратни барт вIашагIболлара наькъа тIа латта керттера духьале — Палестина Мукъаяккхара Организаци — юстара йитара новкъостал дергдолаш йола арахьара событеш.

Палестински хьашташ законно хьаоттаде ше цаI мара кхы цхьаькха йоацар кердача Джека - потрошителa когаметта хетаалийта еза дуненна. Миштa деш да из? Хаттара жоп лу Ларнакеи Тель-Авива юххен во ца оттаьча пропагандистски спектаклаша.

Уж ши дов шоайла цхьатарра хилар белгалдоалаш да. Автобуса пассажирех боабаьраш шоашкара дукхагIа а хетийташ, кипрски аэропортера египетски командоса тактика израильски полице хьайицар. Ший дукхагIа ме хетийт, тешам дукхагIа хургба бIарчача палестински духьален репутаци бIехьяра. Цигея вокхазахьен шинахьа а, шоашкара хьалъювсаяь, дукхача даькъе харцахьа яьха, Израилои Египтои шоаш лаьрхIар чакхдаккхар — ООП-ах бола тешам боабар — духьа пайда эцаш яр событеш.

Иштта Ларнакеи Тель-Авива юххеи боабаьрий декъех буллаш ба суверенни даьхе хилара йола бокъо Палестина Iарбий халкъа яла ца тугача сепаратни барт барга бода никъ.

ПАЛЕСТИНСКИ IАРБАШТА ДУХЬАЛАРА КХО ЦХЬОАГIОНХО

Из вывод сов тIехъяьккха чIоагIа ю аьнна хеталургдар, нагахьа санна израильски кулгалхошкахьара хиннача политически реакце из бакъяьецаре.

Хайфера Тель-Авиве бодача наькъа тIа событеш хинначул тIехьагIа яьча эггара хьалхарча пресс - конференце премьера Бегина йийцар уж, царех Израила вахар «хIалакдергдола кхерам» хургбар ший лоIамера палестински пачхьалкхе яха шийна дукхаеза тезис бакъяра дола тешал а лоархIаш. Бегинал хьалхагIа хиннача Игал Аллона палестински Iарбашта духьалара дорхал тIехьагIо михьаръяьккхар «ООП-ена духьала тотальни тIом бара» тIахьехарца. Цу цхьан хайна хьалхагIа хиннача а хIанзарча а премьераша къаьстта догдаьхад Тель-Авива юххе хиннача довно палестински проблемах йола Израила, Египта, США позицеш кхы а дукхагIа гаргагIоргкхиларга.

Кхы гаргагIа миштa хургья уж? — аьнна хатта мег США-с «яхац е цIаккха яьха а дац ший лоIамера палестински пачхьалкхе хьае еза» аларца президента цIаькха мукIарал а деш, 9 марта хиннача Дж. Картера пресс-конференце чулоацам боззачо. Египте палестинцашта хинна къаьстта статус юхаяккхарон Садата денна хIана дувцац аьна ООП-а лидерех дувцача во мел дарашеи палестински Iарбашта духьаларча кхаь цхьоагIонхочох сий долашагIча цхьание моттиг кхоачаю цунна.

Владимир СИМОНОВ,
политически обозреватель.
(АПН).

ХЬАЛЪЕШ ЛАТТ ШЕРЕМЕТЬЕВО-2

Москвана 30 километр юстара, Москва—Ленинград яхача автострадана гаьна йоаццаш хьалъеш латт Шереметьево-2 яха дунен халкъашта юкъера керда аэровокзал. Советски малхбузенгермански архитектораша кийчъяьча проектагIа из здани хьалъергья пассажирашта гIулакх аттагIеи сихагIеи де йиш хургйолаш. Аэровокзала кхо ярус йолча конструкце къаьст-къаьста гIулакх де торо хулийтаргья хьабаьхкача, дIаболхача, транзитни болча пассажирашта. Процедурни служба ш хинна ца Iеш здане чу хургья ресторанаш, кафе, кинотеатр, валюта хувцаш йола пункт. Москве воагIаш вола хьаша самолета тIера Iовоаллаше юкъарчал доаццаш цун 19 телескопически трапех цхьане чу гIолла аэровокзала чу варгва.

Москверча кердача аэровокзало сахьата 2100, е шера ялх миллионага кхоачаш пассажирашта гIулакх дергда. Цун еррига моттиг 85 эзар квадратни метр хургья.

150 эзар квадратни метр йолча Iалаьмате йоккхача площадка тIа дехьеи сехьеи гIолла хьу а йолаш йолча моттиге болх беш я самосвалаш, башенни кранаш, болата конструкцешта монтаж еш латт...

Балхаш дIадоладенначул тIехьагIа укхаза хьалъяьй дийлагIа дакъа конструкцеш. Здане болата даькъа монтаж яь яккха лерхI укхаза укх баьсти, цул тIехьагIа монтаж е йолаергья фасада, тIаккха кизгаи алюминеи элементех облицовка ергья цунна.

Кердача дунен халкъашта юкъерча, аэровокзала здани хьалъеча болх бе юлаялийта лерхI 1979 шу чакхдоаллаш.

Анатолий БЛИНОВ,
АПН корреспондент.

Иллей цIей

Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета актови зале укх тIеххьарча деношка дукха нах хул. Укхаза 26-ча марта дена чакхйоаккхаш латт Къилбаседа Кавказа вузий студенчески вокально-инструментальни ансамблий «Къонал-78» яха фестиваль.

Фестивале шоай искусство гойташ я Махачкалера, Орджоникидзера, Элистера, Черкескера, Грознера студентий самодеятельни коллективаш. ЧIоагIа безаме, раьза болаш тIоараш детташ тIайиду концерте баьхкараша программа юкъера дуккагIдола иллеш. Къаьстта дезаденнад царна «Росси», «Студентка-практикантка», «Iаьржа листаш» яхеи кхыдолеи концерташка дийка иллеш.

ХIаьта мукъача хана Нохч-ГIалгIай университета студенташа шоай хьаьшашта довзийт шоай вуза вахар санна, вай республика а Грозне а историеца ювзаенна моттигаш.

Тахан В. И. Ленина цIерагIча культура Двореце хургда фестивала тIеххьара концерт. Иллей, доттагIала цIей а хинна дIаэттар студентий вIашагIкхетар.

А. ТОЧИЕВА,
Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета студентка.

ЦХЬАН БАЛХА 30 ШЕРА

Петропавловски культура ЦIеи киномеханик Конарев Василий Федорович кинемеханикалла болх бе волавелар 1948 шера.

— Эггара хьалха дукха дар балха юкъе кхоачамбоацараш, — йоах Василий Федоровича, — дуккхаза нийслора хьалхагIа кинота хьожаш бараштa хьалхашка цIийвала везаш. Са сай гIалаташ меттел, дукха нийслора балха са бехк боаца кхоачамбоацараш а. Цу хана са сай Грознера хьаккхаьа дезар киноленташ, моллагIча дIан-хьан йодаш нийсъеннача транспортаца, кинолентай копеш хIанз мо дика яцар. ХIанз атта да, опыт лакхъеннай, копеш цIена, дика я, хIара дийнахьа керда фильмаш хьакхухьаш машина я. Цул совгIа, тха клубе йиш я наха дукхадезаш дола шерача экрана фильмаш хьокха.

Дукха кхухь Конарева юрта боахамах лаьца дола фильмаш а. Царга хьожаш юрта боахама специалисташа, къахьегамхоща толашагIйола опыт Iомаю. дика мел дар шоай балха юкъе увза гIерт. ХIанз тIадоагIача В. И. Ленина ваь 108 шу дузача денга кийчлуш ленински темах лаьца фильмаш гойташ ва Василий Федорович бераштa а бокххийчарна а.

Ше болх беча 30 шера ший балха гонзал дуккхача кагирхошта Iомаяьй цо. Цо хьаьнала хьегаш дола къа лоархIаш, дукха я цунна тийнна сийлен грамоташ, маьхе совгIаташ. Василий Федоровича еннай Ленински юбилейни медаль, «СССР кинематографе отличник» яха значок.

Я. ЦУЕВ,
киномеханик.

КУКЛИ ЗАМА ХЬАТIАЯЛЦЦА...

ФЕЛЬЕТОН

Из дар 1970 шера. Назрановски района ТIой-Юртарча «40 лет Октября» яхача совхозе со дIакхаьчача дукха нах бар центральни усадьбе гулбенна.

— «Газ, газ», — яхаш цхьа дош дар дукхагIа хьахозаш хиннар. ЦIаьхха кхы башха духтIа а ца воалавенна наха дувцачунга теркам тIабахийта ладувгIа дIаэттар со.

— ЧIоагIа паргIато хургья вайна, кхалнаха, хIанзчул тIехьагIа, — дувцар цхьан доярко, — ма атта а хургда-кхI Сайрийна бож а бийтта кIаьдъенна фермера чуеча, кран хьахьовзае мара езаргьяц. Мадика болх ба кIореи дахчеи вайна качара дIададаргдолаш.

—Йоккха паргIато-м даьдара я, — дош дIанийцар кхычо, — городе бахачар санна хургда вай вахар а — коа хий да, цIагIа электрически сердал я, хIанз газ хьачуйиллача кхы фу эш?

— ХIанз-м, кIантий, исташа сагот дергдац вай, ханнахьа дахчеи кIореи Iалашбе, дахча даккха яхаш, — дувцар цхьан къонахчо.

ТIаккха кхетадир аз нах гIозбалара бахьан. Газо наха лургйола паргIато дагаехача гIадвахар со а. Юрта баха нах санна мара цу хана со а шеквацар «Чечингазстрояс» 1978 шу хьатIаккхачалехьа ТIой-Юртеи Долакха-Юртеи газ чуюлларгхипарах. ФуннагIа вай дувце а дикача хIамах атта тешаш оамал я наьха. Ца тийшача воалий гIулакхага дIагIоргдола ахча, газопровод йилла еза улицаш белгалйича, балхаш чаккдаха деза ха къоастайича хIаьта аI?

...ВорхI шу даьннад цу хана денз. Газ чуюлларгья яхаш хабараш дийцачул тIехьагIа хьадась бераш школе дахад. Дегардаь варгвоацаш кхы а Iалаьмате дукха дика хIамаш хиннад ТIой-Юртеи Долакха-Юртеи бахача наьха вахаре. Бакъда, газовикаша денна дош, моцагIа Цагена яьхача бесса, меттахьа даьннадац.

Дукха ха йоаццаш наькъа араваьлар со.

— Юрта йистте соцаелахь сона автобус, — дийхар аз шоферга.

— Ай турбаш мичай! — аьнна иккхар сога саьнгга дагIача цIен коа дIачуйодаш а е хьалIай йодеш а цхьаккха тайпа турба бIарга ца яйча. ЦецбаьннабIарахьежар сона автобуса чу багIа нах.

— Газа турбаш ювций Iа? — ХIа-хIа, ер хила везаш ва шоана газовик, — аьлар цхьанне,— совхоза гаьна йоаццаш мукх юаш ядараш хила еза укхо ювцараш, дIалалла шофер, вай автобус.

— Дукха ха йий ер болх сеца? — хетт аз газопровод хьатIакхаьччача вахача Р. Баргинхоевга.

— Кукли зама, — алар мара кхы бIаргцIацкъам а тоххаьзар вокхо. Цо аьнначун маIан кхета а ца деш, юха хатта дего а ца вуташ, турба юххе сецар со уйлангахьа ваха. Цу чура цхьа хIама хьаараьлча санна хетаделар сона.

— ШайтIа болх, шайтIа болх, —нийкхар сога.

— Бац са сиглора ер-м са болх, — гIанахьа санна духьалдера «моастагIа», ше дувццача тайпара газачун тарра моджи, говра барагаши, цIийбенна Iодулла мотти бола шайтIа. Ер болх баьр а беш вар а ва хьона Сунженски спецСМУ кулгалхо Хашегульгов Яхьья. Из а е управлене болхлочох саг а укхаза тIа ца воагIа хIанз кукли зама а я хьона, хIаьта аз укх турбашка гIолла ляси-васи хехка-м сона дага а дагIац.

— Хьона-м ер болх беш вола прораб а вовзаш хургва? — аьлча, арккъал даха деладелар гоавар имансиз.

— Гагиев Iаьлеи? ХIана вовзац! Бахьда хIанз-м «Шамала» гувна тIа а ваьнна шок техача а кораводгIаргвацер хьона из, сох делаш дар доккхий баргашдар.

— Iа-м из ма-який, сона ца йовзаш-м цхьа цифра а яц укх газопровода хьакъехьа. ЛадувгIалахь — доладелар технически ланаш техар, — аз дувцаргда хьона дукхагIа болх баьб аьннача шерашка цар даьр. 1974 шера 65 эзар сома мaьха болх бе безача хьабаьр 47 эзар сома мара бац, 1976 шера — бе безаш хинначул 11 эзар сома мaьха хIезигагIа бир, хIаьта деррига укх ворхI шера Iойилла газопровод, хьона хьаштдале, 2409 метр мара а яц.

— Хала да хьох теше, мосьяьннар, — Iевеланзар со йист ца хилча, — ер гIулакх иштта воча хьал тIа долга ца ховш хургбац «Чечингазстрой» треста кулгалхой, цул совгIа, укх балха оарцагIваланза IергаацIар совхоза директор, юрта Совета председатель, района кулгалхой.

— ХIанз кхетадир аз хьо Iоадал волга. Ер биьлагIа бутт мабий газовикаша Красная, Комсомольская, Совхозная, Западная, Советская яхача улицашка сангар яккха экскаватор яц яхаш бахьанаш доахаш багIа. ХIаьта сона цунах гIулакх а хул. ПаргIатта лела йиш йолаш да со цу турбашка гIолла, сай тийша балхаш а деш.

— ХIай, гоавар, — шайтIа дIаьхача цIога ког тIалайзар аз.

— Водар а воагIар а сона ма-майра да шо, — делха чIеххар шайтIа. — Аз бу тийша болх сиха бIаргагу шоана. Укх йоккхача шин юрта бахача наха газ чуюллараша бер хIана гац шоана.

— Дукха-м ловзаргдац хьо укх турбашка, — аьлар аз «Чечингазстрой» тресто хIанз мукъагIа цхьа хIама дар дог доахаш.

— Из дувца-м кукли зама яр, — аьнна зIагIе деладенна турба чу ийккхар газа модж яр.

С. АЛИСУЛТАНОВ.

МОСКВА. Вовзаш вола советски скульптор, РСФСР заслуженни художник Юрий Владимирович Александров городе-музее Суздале керттера туристски комплекс декоративно тоаяра болх чакхбоаккхаш ва.

Бокъонца йолча эрсий искусства традицешка хьежжа халкъа эпоса мотивех скульптура комплекса интерьерашта художника хьабаьб «Царевна-лебедь», «Бова-королевич», «Русалка», «Леший», яхача а кхыдолча а фаьлгий турпалаш.

Къаьнарча города классически стилаца дика тарлуш я «Ха» яха скульптурни композици каминни зала интерьера. ХIанз Ю. В. Александров тийсача цIастах еш йола, комплекса чуйоагIа ресторана цхьа зал хоззеш хургйола «Эрсий сакъердам» яха композици чакхйоаккхаш ва.

СУРТА ТIА: «Эрсий сакъердам» яхача композицецара «города самовар».

В. ВЕЛИКЖАНИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ВОЛЕЙБОЛ

ФИНАЛЕ ЛОВЗА БОКЪО ЯЬККХАЙ

Самардийнахьа чакхъяьлар «А» класса хьалхарча лига командай мехка волейболах хьалхле яккхара чемпионата йиълагIа тур. Цу дийнахьа Грознерча «Автомобилисто» шийна хайра хало ца еш счет 3:0 а йолаш эшайир Ашхабадера «Захмет» яха команда.

Иштта цIаккха ца эшаш чакхдаьккхар «Автомобилисто» ше Грозне дIа мел дахьа вIашагIкхетараш.

Турняре хьалхара моттиг яьккхар 23 очко йолча Винницерча командас, шоллагIеи кхоалагIеи моттигаш шоайла йийкъар хIаране 21 очко яьккхача Ташкентерча «Динамос» Алма-Атерча «Дорожникой». ЙиълагIча моттиге я 20 очко йола «Автомобилист».

Уж йиъ командеи лакхерча лиге тIеххьара моттигаш яьха йиъ командеи кастта вIашагIкхетаргья лакхерча лиге ловза бокъо къувсара йолча финальни пульке.

«Грозненский рабочий» газето фиълагIча тура толашагIволча волейболиста хьожаяь приз кхаьчар «Автомобилистерча» Ф. Назаренкона. Иштта комсомола обкома, республикански спорткомитета маьхе совгIаташ а делар тайп-тайпарча командай дикагIа лайзача спортсменашта.

С. ПАРЧИЕВ.

Иркутске наха чуIе керда цIеноw хьалду

«Солнечный» аьнна цIи тиллача Иркутска цхьан микрорайоне Ангара аьтта оагIорахьарча йисте лард еллай кердача серегIа долча эггара хьалхарча цIен. Микрорайона дукхагIча даькъа тIа хьалдергдолча иссазеи-шийттазеи вIаштIара даьча цIеношкара квартираш тоаяьча планировкагIа хургья. Масала, виъ саг дезала лаьрхIача кхо цIа долча квартира площадь 65 квадратни метр хургья. Цунах 45 квадратни метр нах бахаш хургья, юхейнсар йолла, кухнена, къаьсттача санузела, нених йоахкача шкафашта лаьрхIа хургья. ХIара квартира лоджа а йолаш хургья.

1978 — 1982 шерашка Иркутске хьалде лаьрхIад 1,6 миллион квадратни метр наха чуIе цIеноw. Из да кердача квартирашка городе бахача ах миллион нахах 170 эзар саггаргга бараш кердача квартирашка баха ховшаргба яхилга. ДIадахача итт шера Иркутске кердача квартирашка баха хайшаб 51 эзар дезал.

СМИРНОВ Владимир,
АПН корреспондент.

ХIанз-м тоае езаргья мотт сона спортзал.

А. ТРУНОВА сурт.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

1-ча апреле

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. Йоккха зал. 15.00. Къилбаседа Кавказа вузашкарча вокально-инструментальни ансамблий фестивала тIеххьара концерт. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Химикий культура Дворец. 15.00 — «Чкъорд» яха берий музыкальни клуб. «Композитора В. Шаинске кхоллам» яха концерт-лекци. 17.00. Духовой оркестра концерт. 18.00. РСФСР Конституце проектах дола къамаьл.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 12.00. Берий утренник.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 10.00. Болх беш хургья тайп-тайпара аттракционаш, ловзара автоматаш. 15.00. Болх беш хургда «Чебурашка» яха берий кинотеатр. 18.00. РСФСР Конституце проектах йола лекци.

«Оргтехника» объединене культура ЦIа. 12.00. Музыка езарий клуба доакъашхой вIашагIкхетар. 13.00. Интернациональни доттагIала клуба занятинт. 15.00. Республикански теникий театра спектакль.

2-ча апреле.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.30 — 11.00. «ХIара дег чу — Ленини бIаьстин» яха художественни фильмай кинофестиваль. 16.00. Книжкаи деша зал. «Мариэтта Шагинян—деша говзанча» яха беседа. 19.00. Халхарий сайре.

Химикий культура Дворец. 11.00. «Нийсархо» яха кинотеатр. Забайкалье гIолла кинонийкъбелга. 14.00. Спортивни ловзараш. 18.00. РСФСР Конституце проектах йола беседа.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 10.00. Болх беш хургда «Къона ленинхо» яха берий кинотеатр. 12.00. Наькъашка лелара кхерамзлен бокъонех йола беседа. 13.00. Болх беш хургья бераша ловзараш ду моттиг.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 10.00. Болх беш хургья тайп-тайпара аттракционаш, ловзара автоматаш а «Чебурашка» яха берий кинотеатр а. 10.00. «Театри бераши» яха утренник. 12.00. «Тха сюрприз» яха республикански теникий театра спектакль.

«Оргтехника» объединене культура ЦIа. 10.00. Дешархой кIирандийнахьара клуб. 11.00. Болх беш хургда «Росинка» яха берий кинотеатр.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 апрель.

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Ека ашараш» яха концерт. 9.25 — «Дай-поапой, шоана!» 9.55 — «ДикагIа дола товараш — дукхагIа». 10.25 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа. 11.00 — Художникех дола дувцараш. Винсент Ван-Гог ваь 125 шу дизарга. 11.35 — «Из шоана дулургда». 12.30 — «Москвичка» яха телевизионни журнал. 13.30 — «Илли-78». 14.05 — «БIаргагушдар — теша халадар». Передача дIахьу профессора Капица. 15.05 — Бераштa дола фильм. «Аз кхы дергдац» яха художественни фильм. 16.15 — «Спортлото» тираж. 16.25 — «УнахцIено» Iилманпопулярни программа. 17.10 — «Тамашийна циска кIорит» яха мультфильм. 17.25 — «Цирк. Цирк. Цирк». Дунен халкъашта юкъера программа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Кортамукъа пресса». «Центральни разведывательни управленена гIулакх деш». Передача дIахьу политически обозревателе Дружинина. 18.45 — «Калейдоскоп». Музыкальни программа. 19.10 — С. Михалков. Сатира Московски театра «Чоп» яхача фильма-спектакла премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Галатея» яхача фильмбалета премьера. Керттера партеш кховчашъю СССР халкъа артисташа Максимовас а Лиспа а. 22.25 — «Москоу ньюс» яхача газета приз яккхара спортивни гимнастиках йола дунен халкъашта юкъера яхь. Ленина цIерагIча Центральни стадиона спорта Дворецера передача. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.05 — «Прикинделa фаьлгаш» яха телевизионни фильм. 16.35 — Кхоана геолога Ди да. 16.50 — Концерт. 17.20 — «Сай кхел лех аз». Художественни фильм.

2 апрель.

I ПРОГРАММА

ГЕОЛОГА ДИ

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — «Зарядка е дIаотта!» 8.55 — СССР халкъий иллеш а халхараш а». 9.30 — «Гургалбетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва». 11.00 — «Къалургйоаца къонал». Художественни фильм (Румыни). 1-гIа дакъа. 12.10 — «ДIалокх РСФСР заслуженни артистка Москвитина». (арфа). 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — «Музыкальни киоск». 14.00 — Театральни спектакль. М. Горький. СССР Пачхьалкхен академически ЗIамигача театра «Воккха саг» яха фильм-спектакль. 16.30 — «Дунен халкъашта юкъера панорама». Интервидени. 17.00 — «Тахан — геолога ди да». Передаче дакъа лоацаш ва СССР геологе министр, Ленински совгIата лауреат Козловский. 17.15 — «Шуи письмоех». Геолога Денна йола музыкальни программа. 18.00 — Кердадараш. 18.16 — «Кинонийкъбара клубь». Передача дIахьу журналиста Игнатьева. 19.25 — Ленински Комсомола 60 шу дизарга: «Уж хьалхалаттащ бар» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Сатирай юморей альманах». 22.30 — «Москоу ньюс» яхача газета приз яккхара спортивни гимнастиках йола дунен халкъашта юкъера яхь. Ленин цIерагIча Центральни стадиона спорта Дворецера передача. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

17.10 — Бераштa дола мультфильм. 17.30 — «ХIаьта а со тешa». Фильм.

РАДИО

1 апрель.

6.30 — «Шелковчаний хьокхамагIа». Мичурина цIерагIча совхоза хьайбаш леладераш болча (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Ашараш. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск. 13.00 — «Вай доттагIа — Iалам». 13.40 — «Самукъанерча тIаагIе тIа» (гIалгIай меттала). 14.30 — «ГIалгIай литературацара цхьа лехарца къовсам лоаттабара тема». Мальсагова беседа. 16.00 — Керда обрядаш вахара юкъеяха» (нохчий меттала). 16.30 — «Вошал долча халкъий ашараш» яхача циклацара передача (гIалгIай меттала).

2 апрель.

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Хоамаш. 8.25 — «Шоана дукхаеза ашараш». 11.15 — «СалоIа минуташ» яха литературно-музыкальни композици (нохчий меттала). 11.35 — Концерт (нохчий меттала). 15.15 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала). 15.45 — «Тахан геолога Ди да». Дезача ден программа. 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск. 18.30 — «Иллеца доттагIал дараштa дола концерт» (нохчий меттала).

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йовчан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 0 — 5 метр чIоагIа мух а хьеккаш хилеи фегара температура республике 11 — 16, Грозне 13 — 15 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанеи ломмеи морхаш а йолаш, къулбехьарча районашка лаьгIо догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьеккаш хилеи фегара температура буйсана 2 — 7, дийнахьа 11 — 16 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

СФ05102. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2327.